Posamezna številka 12 vinarjev.

Štev. 246. V Ljubljani, v petek, dne 26. oktobra 1917. Leto XLV.

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 30·—
za en mesec „ .. „ 2·50
za Nemčijo celoletno . „ 34·—
za ostalo inozemstvo . „ 40·—

V Ljubljani na dom:
Za celo leto naprej .. K 28·—
za en mesec „ .. K 2·30
V upravi prejeman mesečno „ 2·—

Sam na izdaja:
za celo leto . . . . . K 7·—
za Nemčijo celoletno . „ 9·—
za ostalo inozemstvo . „ 12·—

SLOVENEC

Inserati:
Enostolpna petitvrsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat . . . . po 30 v
za dva- in večkrat . „ 25 „
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.

Poslano:
Enostolpna petitvrsta po 60 v.

Izhaja vsak dan izvzemši nedelje in praznike, ob 3. uri pop.

Redna letna priloga vozni red.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici štev. 6/III. Ro opisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511, bosn.-herc. št. 7583. — Upravniškega telefona št. 188.

Dvanajsta soška bitka.

Naši vzeli Bovec in višine zahodno od Avč. 10.000 Italijanov ujetih. — Novi uspehi.

Po celi Avstriji in posebno še v naši ožji domovini bodo vsi srčno pozdravili uspeh naših čet in njih zaveznikov, ki so ga dosegli že takoj v začetku ofenzvie. Naša monarhija ima le še na italijanski fronti sovražnika na naših tleh. Kakor vse kaže, bo sedaj ta sovražnik tudi od tu prepoden. Od vseh sovražnikov so nam bili Italijani najbolj nesimpatični. »Združena kraljevina« je pohlepno gledala na južno Tirolsko, na naše slovenske primorske dežele in na naše ponosno pristanišče Trst. Rovarjenje iredentistov je venčal očitni napad. Naša monarhija se je morala ob italijanski vojni napovedi boriti z mnogimi sovražniki. Ruska premoč je grozila, da nas stre. Srbi in pozneje Rumuni so skušali vdreti v monarhijo in jo razkosati. Sedaj je že davno napravljen red. Rusi, Srbi, Črnogorci in Rumuni nič več ne ogrožajo naših mej in več ne pustošijo naše zemlje. Samo na jugozapadni meji domovine še gospodarijo sovražniki. Te prepoditi, je srčna želja vsakega Avstrijca.

Mi hočemo videti svojo domovino popolnoma prosto vseh usiljivcev, vseh roparjev, ki so že sanjali, da bodo osvojili velike dele domovine. Najnovejše poročilo nam prinaša zadoščenje. Naše čete, ki stražijo proti Italiji, so morale od binkošti leta 1915 opravljati veliko in težko delo. Opozarjamo le na enajst soških bitk, ki so bile najbolj strašne cele svetovne vojske.

V enajstih soških bitkah je slavni hrvatski vojskovodja Boroević s svojimi nad vse junaškimi četami zabranil našemu krvnemu sovražniku pot v Trst in v osrčje monarhije, dvanajsta soška bitka se je pa pričela v znamenju ofenzive naših in pa zveznih nemških čet. Takoj prvi dan ofenzive so naše čete dosegle to, česar Cadorna v dolgotrajnih enajsterih soških bitkah ni zmogel: Prebile so italijansko fronto pri Rombonu in ujele nad 10.000 Italijanov ter ugrabile še nepregleden plen.

Napačno bi bilo, podcenjevati odporno silo italijanskih čet. Nemško vojno poročilo izrecno povdarja, da se trdovratno upirajo in da se mora njih odpor premagati šele v bojih moža z možem. Tem višje pa moramo ceniti napadalno silo zavezniških čet, ki so v napadu v tem izredno težavnem ozemlju z njegovimi strmimi, po večini skalnatimi pobočji imele neprimerno težavnejše delo kot pa sovražnik v njegovih postojankah, ki jih je v dveh letih prav dobro utrdil. Že en sam pogled na zemljevid nam takoj pove, kako težavno je to ozemlje za napad. In kljub temu ter kljub neugodnemu vremenu so naše čete v dežju in snegu takoj v prvem naskoku vzele močne italijanske postojanke, ki zapirajo doline. Bovec so vzele naše preizkušene planinske čete, med tem ko so Nemci južno od tam prepodili sovražnika iz njegovih močnih postojank.

Med Avčami in Tolminom zija skoro 15 kilometrov široka vrzel v italijansko črto. Italijanski postojanki na Banjški planoti je s tem na severu vzeta opora. Sovražnik se tu še brani z vsemi silami, vendar bo komaj v stanu, da zopet vzpostavi ravnotežje. Kajti vsak napad ga more zadeti v bok in mogoče izvemo že jutri, da se je vrzel v sovražni črti povečala.

Veselimo se tega lepega začetnega uspeha Mi, ki nismo pristaši osvojevalne politike, marveč smo vedno zavzemali stališče, da vodi naša monarhija le vsiljeno obrambno vojsko, moremo te uspehe dvojno praznovati: Sovražni kne sme ostati na naši posesti, na naših tleh. To zahtevamo vsi, to želimo iz celega srca. Gorica in lepa naša Goriška mora postati zopet naša. In zato so naši srca pri bojujočih se junakih ob Soči. Mi pozdravljamo branilce naše domovine in imamo eno samo željo: Bog blagoslovi njih orožje v varstvo naše domovine tudi za naprej.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj 25. oktobra. Uradno:

Dvanajsta soška bitka, ki sta jo pričeli v sili in v smrti zvesto zvezani osrednji velesili, se je včeraj z uspehom pričela.

Množine topov so pričale ob 7. uri zjutraj svoje uničevalno delo. Čez eno uro je pehota v viharju, dežju in v snegu napadla. Vreme in gore so stavile četam zelo težko preizkušnjo. Sovražnik se je najtrdovratnejše branil, a opoldne je že bila italijanska bojna črta med Rombonom in Avčami na mnogih mestih prebita.

Alpski polki so vzeli Bovec, bolj južno od tam so vrgle nemške čete s prvim navalom sovražnika. Zavezniki so se zvečer popolnoma polastili višin zahodno od Avč.

Na severnem delu Banjške planote so se Italijani včeraj našim napadom najbesnejše upirali.

Krajna podjetja na gori sv. Gabrijela, pri Gorici in na Krasu so ustvarili predpogoje nadaljnjim bojem. V teh prostorih je zelo besnel topovski ogenj.

Do včeraj so prijeli nad 10.000 ujetnikov, med njimi diviziiske in brigadne štabe. Plen še ni mogoče pregledati.

Pri bojni skupini maršala barona pl. Conrada topovski boji.

AVSTRIJSKO VEČERNO POROČILO.

Dunaj, 25. oktobra zvečer. Uradno:

Naš in napad nemških zveznih sil najbolje napreduje in je pridobil že veliko prostora.

Število ujetnikov in plen bojnega blaga zratno narašča.

Dunaj, 25. oktobra zvečer. Uradno:

Ob zgornji Soči zavezniki uspešno napredujejo. Število ujetnikov in plen se množi.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 25 oktobra. Veliki glavni stan:

V orožni zvestobi so pričele včeraj nemške in avstrijske čete ramo ob rami s svojim nekdanjim zaveznikom boj. Po kratki, močni pripravi z obstreljevanjem so na 30 km široki bojni črti nastopile na naval, večkrat preizkušene divizije so prebile italijansko bojno črto v Bovški in Tolminski kotlini. Močne sovražne postojanke, ki zapirajo doline, smo s prvim naskokom preleteli. Kljub žilavi protiobrambi so naše čete preplezale strma slemena in vzele z naskokom sovražna opirališča, ki nadvladujejo višinam. Sneg in dež sta otežkočila v razdrapanem gorskem ozemlju napredovanje. Njih učinek smo povsod premagali. Žilavi odpor Italijanov smo morali večkrat v ljutih bojih moža z možem zrušiti. Borba se nadaljuje.

Do večera se je poročalo, da je bilo ujetih nad 10.000 mož; divizijski in brigadni štabi so vmes, plen na topovih in na vojnem blagu je bogat.

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berlin, 25. oktobra zvečer. Veliki glavni stan:

Na italijanskem pozorišču je nadaljevanje našega predora pri Bovcu in pri Tolminu dovedlo do novih uspehov. Število ujetnikov in plen napredujeta.

Italijansko uradno poročilo.

24. oktobra. Da bi izvedel svojo ofenzivo, je zbral na naši bojni črti sovražnik z močno podporo čet in z nemško pomočjo znatne sile. Sovražni napad nas je našel oborožene in dobro pripravljene. Na večih točkah julijske bojne črte močnejše postajajoč ogenj kakor tudi silovito delovanje topov z veliko uporabo posebnih plinov med Rombonom in severnim delom Banjške visoke planote so naznanjali pričakovani napad. Proti 1. uri je vendar popustila silovitost sovražnega ognja vsled slabega vremena. Tudi silovit maščevalni ogenj naših baterij je postajal zopet slabši.

25. oktobra. Sovražnik je pričel včeraj zjutraj po odmoru nekaj ur živahno streljati s topovi na celem pozorišču med južnimi slemeni Rombona in pokrajino severno od Banjške planote; ogenj je bil uničevalen. Velike pehotne množice so nato v navedenem odseku napadle. Soteska Žaga se je držala nasproti sovražnemu navalu, južno od tam se je pa posrečilo sovražniku s pomočjo megle, ki je onemogočila, da bi bil naš ogenj zadeval, da je vdrl v naše predne črte na levem bregu Soče in se polastil ofenzivne postojanke ključa (mostišča) do Sv. Marije in do Sv. Lucije. (Sv. Marija je tisti grič, ki leži med Tolminom in Sv. Lucijo. O. ur.); bitka se je zato prenesla na slemena desnega brega reke. Naše čete so odbile istočasno zahodno od Bojnika (Najbrž napačno pri telefoniranju povedano. O. u.) in na zahodnih slemenih gore Sv. Gabrijela močne napade; s protinapadi, ki so sledili, smo sovražniku iztrgali nekaj sto ujetnikov. Na živahen sovražni ogenj na Krasu smo učinkujoče odgovarjali.

PRVI DAN OFENZIVE.

Iz vojnega tiskovnega stana poročajo:

Z mogočnim, neodoljivim napadom proti italijanskim črtam se je včeraj ob 7. uri zjutraj začela 12. soška bitka. V zvesti zvezi z nemškimi četami, ki so imele sedaj prvikrat priliko, da posežejo v boj proti verolomnemu bivšemu zavezniku, so kljub snežnemu viharju in dežju nastopile po enournem uničevalnem ognju naše artiljerije izkušene pehotne čete nadvojvode Evgena proti italijanskim postojankam, ki jih je bil sovražnik tekom dolgih mesecev spričo vedne nevarnosti pred napadom mojstrsko zgradil in izpopolnil.

Napad je zadel na čuječega nasprotnika, ki je brzo dobil povelje, da se pod nobenim pogojem niti za korak ne umakne iz postojank, ki so bile tako krvavo

LISTEK.

Dr. Krek kot hribolazec.

»Kako je bilo tedaj, povej no natančneje!«

»Bilo je 24. aprila 1871. l., ko je šlo sedem lovcev na medveda, ki je napadal drobnico. Nekaj jih je stopalo ob Velem potoku navzgor proti Kriškim podom, Špik in še par drugih pa črez Luknjo na Pihavec in od tam »po kamnu«, t. j. po nekem žlebu ob Splevti in Pihavcu pod Planjo. Snega je bilo sicer še zelo veliko, a je bil trd. Med tem priženo goniči po Velem potoku medveda blizu Špika, ki ga je streljal dvakrat, a nikdar ne zadel smrtno. Misleč, da je že poginil, gre k njemu, toda medved zbere vse svoje moči, ga v soteski nad velikim prepadom vrže na tla, mu odtrga spodnjo čeljust, ogrize po levem stegnu in zapiči kremplje v levo ramo. Videč v nevarnosti Špika, prileti lovec Štrukelj, da bi s kopitom ubil medveda, toda mrcina napade zdaj njega. Štrukelj ne more dalje uiti in stopi le na bližnjo nizko skalo ter se drži za rušje. Besni medved mu odgrizne kos pete s črevljem vred, nato pa se zvrne in pogine. Čudno pa to, da niso dobili čeljusti ni na tleh ni v želodcu.«[1]

»To je grozno! Koliko časa pa je Špik še živel potem?«

»Še celih dvajset let! Jesti seveda ni mogel, in le redke reči so mu vlivali ali si jih je vlival sam skozi cev v požiralnik.

[1] Anton Črv, ki je bil v Trenti vikar od l. 1870. do 1872., je sestavil o priliki te grozne nesreče »pro memoria«, katero objavljam dobesedno: »Anton Tožbar iz Trente na Bovškem v Primorju se je podal 24. aprila 1871 na medvedji lov, kateri se je najnesrečneje končal. Besna zverina pridere ravno v čakanje omenjenega lovca; z gotovo roko in veštim očesom jo primeri na 80 stopinj ter jo zadene v tilnik. Medved se hipoma zažene navzdol po rušji. Lovec naglo nabaše v drugo ter hiti za krvavim sledom, da bi še enkrat medveda s kroglo pozdravil. Ali glej groza! v ozki skalnati soteski, v strašnih strminah se nenadoma pogledata mož in vračajoči se medved na dvajset stopinj. Lovec vstreli in ga zadene v prsi na pravo stran vprek, da je krogla proti srcu rezala, pa žalibog srca ni dosegla. Medved pade na deset stopinj nazaj, pa se bliskoma zadero in se zavihti z vso besnostjo v lovca, ki ni mogel nikamor pobegniti. Brani se nekoliko časa s puškinim kopitom, pa zvita zverina ga naglo razorožl in pod se spravi. V smrtni borbi mu je odgriznil medved celo spodnjo čeljust z jezikom vred; povrh mu je še pravo nogo hudo ogrizel in v ramena kremplje zapičil. Ker so tudi medvedu moči zmankovale, popusti razmesarjenega in kmalu potem crkne. Zverina je bila velika; tehtala je 3 cente pomladi. Navedeni Anton Tožbar je postal potem najnesrečnejši revež. Jesti, ali prav za prav piti ne more izven po cevi; primernih, redivnih jedi težko dobiva... Radovoljno sem se udal njegovi želji, ter sem mu v kratkem zapisal vzrok njegove rane in... ker mu je Bog dar jezika za vse veke odvzel, ter mu ni mogoče svojega žalostnega stanja z besedo razložiti.«

Anton Črv se je bil tudi namenil na lov in na predvečer sta s Tožbarem krogle ulivala; ker pa je bil nenadoma poklican v Bolc na sodišče, je moral opustiti misel na redki in zanimivi lov. Črv je sodil, da je čeljust Tožbarjevo, ki so jo povsod zaman iskali, da bi jo zagrebli v blagoslovljeno zemljo, odnesel kak orel.

Ubogi mož je potem trpel velike bolečine v zobeh gornje čeljusti in je moral zato parkrat v Ljubljano. Tam so se ga privatni zdravniki kar ustrašili in šele v bolnici so mu izdrli zobe, ker mu jih nihče drug ni hotel. Kljub vsem nezgodam pa je bil tudi potem vedno šaljiv. Posebno rad se je imenoval »Špik Medved«. Seveda, razumel ga je, in sicer prav dobro le tisti, ki mu je bil navajen, drugi pa le bolj težko. Ko je šel l. 1881. naš cesar skozi Bolc, je hotel videti Špika, ki se mu je predstavil z obvezano glavo, kakor po navadi; cesar mu je daroval deset cekinov. Tudi drvaril je še in pa po gorah vodil, zlasti z glasovitim planincem dr. Kugyjem iz Trsta je vedno hodil okrog. Pa kakor bi bila prisojena ubogemu možu nagla smrt! Dne 24. decembra 1891. l. sta v gozdu s sinom Antonom, sedanjim gospodarjem »pri Špiku«, sekala smreko, a padla je tako nesrečno nanj, da je obležal mrtev na mestu.«

»Ti ubogi mož!«

Globoko sva se zamislila in pomilovala rajnega Špika, kateremu menda ni para v Avstriji. In gotovo bi se bila še dolgo menila o njem, ako bi bila tudi videla od počivališča oni kraj nesreče.

Pod Razorom se razprostirajo »Kriški podi« v precejšnji širjavi, od blizu 2000 m tja gori do Križa (2435). Ti podi so med najzanimivejšimi kraji vseh trentskih planin. Obdaja jih razen na jugozahodno stran proti trentskemu Logu cela vrsta velikanov: Planja, Razor, grebenasti široki Križ, dalje Stenar, Rogica, Pihavec in Splevta. Odtod je najbližje tudi na Škrlatico (Suhi plaz), na katero je stopil prvi izmed Adamovih otrok trentski vodnik Anton Komac, p. d. Mota, za njim pa dr. Kugy, ki ga je Mota vodil. Dalje se pride s Kriških podov v Vrata, v Pišnico, na Rogico, na Pihavec, Razor in črez Razor ali ob severni njegovi strani ob njem mimo takozvanega »turna« na Prisojnik, k trentski cerkvi pa na Vršič. Kriški podi so bogato obdarovani od Stvarnika z naravnimi [illegible], ker se nahajajo v razdalji ene dobre ure tri krasna gorska jezera, prava karpatska »morska očesa«. Ni ga izlepa mičnejšega in večjega središča od teh podov! Raz nje vodi v Zadnjico po Velem potoku še precej dobra in lagodna pastirska pot.

Tik od Velega potoka, obstoječega iz množice večjih in manjših teras, ki so večinoma dobro zarasle, se steza širokopleči in topovrhi Pihavec (2418) prav do Korita in Luknje ter dalje v Vrata. Pihavec je precej melovit in poln vratolomnih strmin, izmed vseh trentskih gora pa najbogatejši planik. Na ozki Luknji se jame dalje hipoma vzpenjati ostri greben Triglavov, tvoreč deželno mejo. Izpod konca Zadnjice pa ni videti Triglavovega gorenjega dela, ampak le spodnjo polovico, jako širok in mogočen, kakor mahoma prerezan hrbet.

Najslikovitejši, a tudi najgroznejši in očarujoč je pogled proti jugu, t. j. na Triglavovega, precej ž njim zraslega soseda, na Kanjavec (2570), in njegova brata-dvojčka, na Vršac (2194); oba sta iz Zadnjice nedostopno strma, in zdi se, da pada zlasti

odkupljene. Tako se je vnel ogorčen pobližnji boj, ki je na nekaterih mestih divjal nad štiri ure.

Opoldne je bila fronta druge italijanske armade na mnogih mestih med Rombonom blizu primorsko-koroške meje in 10 km jugovzhodno od Tolmina ležečimi Avčami prebita. Polki iz avstrijskih alpskih dežela so bili, ki so sovražne postojanke na Rombonu in v Bovški kotlini vzeli v naskoku ter prodirajo sedaj na desnem soškem bregu proti jugozapadu dalje. Proti jugu je moral sovražnik izprazniti svoje strelske jarke pred navalom Nemcev.

Iz gorovja severnozapadno Krna smo vdrli z mogočnim sunkom daleč proti jugozapadu. Trd boj se je vnel za gospodujoče višine zapadno in jugozapadno tolminskega soškega kolena. Vendar se je tudi tu posrečilo našim, da so nesporno ostali zmagovalci. Volške višine so v naši posesti. Tudi pri Avčah so Italijani izgubili gospodujoče višine.

Boji na visoki planoti Banjšica-Sv. Duh, ki poteka od tu proti jugu, še niso ponehali. V tem ozemlju, kjer je imel Italijan velike množine svojega najboljšega topništva in kjer je bilo vsled neprestanih bojev stališče prav vsakega posameznega strelca tehnično dovršeno zgrajeno, je bila vloga napadalcev zelo otežkočena, tembolj, ker so puške in topovi našega sovražnika obupno delovali. Vendar se nam je tudi tu posrečilo osvojiti kose jarkov ter dobiti v roke ujetnikov in drugega plena. Boji pa tudi tu uspešno napredujejo. V dolgih kolonah vodijo ujete Italijane na poveljstva ob celi fronti. Tudi štabi divizij in pehotnih brigad so med njimi. Velikega plena, med katerim je zlasti veliko težkh topov, še ni bilo mogoče prešteti.

* * *

Vojni poročevalci javljajo z dovoljenjem vojnega tiskovnega stana:

24. oktobra. Danes ponoči proti 2. uri je ob oblačnem nebu in hudem dežju naša artiljereija nenadoma napadla italijanske črte od Banjšice do Bovške kotline. Italijansko vojno vodstvo je pač računalo s podjetjem od naše strani, toda sila in gostost ognja iz težkih in najtežjih topov, ki je iznenada planil na 40 km dolgi fronti, jo je presenetila. Ogenj avstro-ogrske in nemške artiljerije, ki je narastel do največje sile, je trajal do jutra.

To je bil uvod našega podjetja: potem ko se je avstro - ogrska obramba v enajstih soških bitkah uspešno upirala italijanskim armadam, so sedaj zavezniki prešli k ofenzivnemu koraku. Strahotno nočno sliko so črtali ognjeni pasovi neprestano prožečih se topov, ki so se bili v prejšnjih dneh natančno dostrelili ter so sedaj z natančni mognjem učinkovali proti središčem italijanskega pozicijskega omrežja.

Med tem je bila v strelskih jarkih naša in nemška pehota popolnoma pripravljena za naskok. O prvih jutranjih urah, ko je nizko viseča megla zakrivala vršinska slemena olovrata in dalje naprej ob desnem bregu Soče potekajočega gorovja, je infanterija na več mestih istočasno zapustila svoja kritja in prodirala proti italijanskim črtam. S postojank na gričih sverne Banjške planote so udrla napadalna krdela proti italijanskim postojankm. Iz predmostj pri Tolminu je naš napad prodrl utrdbe prve črte in se razvija dalje. Ravno tako smo se z močnim sunkom iz bovške okolice polastili italijanskih jarkov in prodiramo dalje proti zapadu.

Z nenadkriljivim zanosom so zaveznške čete osvojile prve sovražne črte in na več mestih najkrepkejše napredujejo. Italijani so se morali povsod, kjer so prebili artiljerijsko pripravo, po žilavem boju z infanterijo umakniti iz postojank, ki so jih držali od začtka vojske in ki so jih z vso spretnostjo vojne tehnike izpopolnili in opremili. Na nekaterih točkah je udrla pehota že v dopoldanskih urah preko prve italijanske artiljerijske postojanke in nasprotniku se ni več posrečilo rešiti topov. Razen topov nam je prvi dan napada prinesel kot plen tudi mnogo drugega vojnega materijala. Dolge vrste ujetnikov korakajo proti zbirališčem. Vreme je bilo tudi žez dan slabo, deževalo je dalje; na Krnu leži visok sneg.

Uspehe prvega dne je treba tem više ceniti, ker so se dosegli kljub največjim težavam in oviram. Nocojšnji večer je našel voditelje in čete v najboljši volji.

* * *

2208 m visoki Rombon severno Bovške kotline je okretališče fronte, ki se obrne tu od severa proti jugozapadu. Pomožne čete zaveznikov so udule iz postojank in se razprostrle po Bovški kotlini. Artiljerija je pripravo sijajno izvedla in napadalci so stali v laških jarkih, predno se je napol omotena posadka zavedla. Prihitele italijanske ojačbe so obležale v našem zapornem ognju.

Ta začetni uspeh utegne postati velevažen. Med Bovcem in Tolminom teče sedaj silno narasla Soča v obliki črke S, na katere zapadni strani se vleče mogoči krnski greben, na katerem sta vgnezdena oba nasprotnika. Proti jugu pada jedro Krna z Mrzlim vrhom v Tolminsko dolino. Tolmin sam leži na levem bregu Soče. Avstroogrsko predmostje pa sega pri Doljah preko reke, ter se opira na Sv. Marijo in Sv. Lucijo, katera kraja držijo Bošnjaki proti vsem napadom italijanskih množic. Sv. Lucija krije dohod v Idrijsko in Čepovansko dolino, katero loči od Soče Banjska planota.

Živahni boji na tirolski fronti.

»Pester Lloyd« poroča: Na tirolski fronti je izvedla armadna skupina maršala barona Conrada nekaj zelo uspešnih napadov, ki so Italijane presenetili. Napad se je razvijal ob Jezerski kotlini (Laghi) vzhodno gore Pasubio proti Monte Maio. Italijane je sila našega napada presenetila; Volturnova armada je imela težke izgube in je poleg mrtvih in ranjenih izgubila tudi 250 ujetnikov. Alpinski bataljon Sarcello se je tudi vdeležil boja in utrpel težke izgube.

Zmešnjava in nezadovoljnost.

Lugano, 25. oktobra. (K. u.) Sinočno rimsko in današnje milansko jutranje časopisje je zelo razburjeno vsled v Cadornovem poročilu objavljene in s posebnim poudarkom napovedane avstrijsko - nemške ofenzive. Vidno se trudijo, da ne bi kazali kake slabosti.

Curih, 25. oktobra. Potreba tretje zimske vojske je v Italiji povzročila globoko nezadovoljnost, posebno na kmetih. Vsakdo, ki osebno agitira za nadaljevanje vojske, je izpostavljen napadom. Temu se pridružuje še splošna beda vsled slabe letine, ki v južni Italiji grozi z lakoto.

Artiljerija zaveznikov.

Curih, 25. oktobra. Vojni dopisnik lista »Secolo« poroča iz glavnega stana: Ogenj nemških in avstrijskih baterij ob zgornji Soči se izvaja po izredno metodičnem sistemu, pri čemur se obstreljujejo posebno zadej ležeče postojanke in zvezni mostovi. Ogenj traja noč in dan z vedno večjo silo. Izid bojev je še negotov.

Popolno zaupanje v Berlinu.

Berlin, 24. oktobra. Že dolgo pričakovano poročilo o ofenzivi proti Italiji, o katere prvih uspehih poroča današnje uradno poročilo, je potisnilo v ozadje zanimanje za vsa druga vprašanja. Dejstvo, da sta se mogli pripraviti Avstrija in Nemčija na udarec kljub velikim vojaškim nalogam v sedanjem letu, vzbuja povsod zadovoljstvo. V začetku napada vidijo znamenja zato, da je najvišje vojno vodstvo polno zaupanja v izid bojev v Flandriji in da more Rusija še komaj vplivati na vojaški položaj na vzhodu.

Iz italijanske zbornice.

Curih, 24. oktobra. (K. u.) V včerajšnji seji italijanske zbornice se je odpovedal poslanec Barzilai besedi. K proračunskemu provizoriju so govorili socialist Graziadei, notranji minister Orlando in neodvisni poslanec Enrico Ferri, nakar je sklenila zbornica zaključiti splošne izjave k proračunskemu provizoriju. Graziadei je izvajal, da italijanski socialisti ne streme po posebnem miru, ampak, kar odgovarja njihovi naravi, po splošnem miru v najkrajšem času. Italijanska vojna bremena znašajo koncem tega mesca na temelju urdnih računov 40 miljard lir, torej dve tretjini celega narodnega premoženja. Vlada je napravila težko napako, ko se je vmešala v vojsko, kajti takrat je računala, da bo vojska trajala samo tri mesce in bo stala 5 miljard, katere naj bi pokril pozneje z davki Trst in Trident. Minister Orlando je govoril dolgo časa, da bi pobil kritike generalnega komisarja prehranjevalnega urada Canepa in več poslancev, naperjenih proti njemu. Z ozirom na turinske revolte je zastopal stališče, da so šele v drugi vrsti politične in naperjene proti vojski in da je v resnici v Turinu kakor tudi v Rimu, Naplu, Cosenzi, Reggiju, Messini, Florenci po več dni in celo teden dni manjkalo kruha.

Curih, 25. (K. u.) Italijanska zbornica je sklenila, da se parlamentarno preiščejo financijelni življenski pogoji italijanskih časopisov.

Justični minister je zagovarjal kazenski odlok proti socijalistični propagandi. Odporna sila naroda se ne sme zmanjšati. Odpor je danes edina pot, ki more voditi do zmage.

Vojni minister je dejal: Govori se o sovražni ofenzivi, pri kateri da bodo sodelovali tudi Nemci. Gotovo je, da so Nemci na Tirolskem in skoro gotovo tudi ob Soči. Vojska je postala izmučevalna vojska in se lahko odloči, ako le za četrt ure odpove odporna sila. Vse, kar se more brez nevarnosti zgoditi, se je storilo. Za več ne moreta niti minister, niti zbornica prevzeti odgovornosti, ker gre varnost in nedotakljivost domovine nad vse. To naj služi tudi sovražniku v svarilo. (Pritrjevanje. Vojnemu ministru stiskajo roke, ga objemajo in poljubljajo.)

Predsednik ugotovi željo zbornice, da se po vseh občinah Italije plakatira govor vojnega ministra.

Poslanec Barzilai je izjavil, da bo glasoval proti kaibnetu. Z ozirom na govora Lloyda Georgesa in Painleve-ja bi bilo neprimerno, da bi se Italija silila v ospredje z željo po mirovnih pogajanjih.

Proti kabinetu.

Lugano, 25. oktobra. 82 članov desnice in središča je sklenilo glasovati proti ministrstvu Boselli.

Spopad na Jadranskem morju.

Lugano, 25. oktobra. (K. u.) Urad admiralnega štaba poroča: Dne 19. oktobra zjutraj so v našem Jadranskem morju poročali o skupini lahkih sovražnih enot. Takoj so šli italijanski zrakoplovi in italijanske ladje k napadu. Prvi so dosegli sovražnika, ga napadli in imeli boje tudi z avstrijskimi letali. Nasprotno pa italijanske lahke ladje niso mogle doseči sovražnih bojnih sil, ker so le-te hitele, da bi dosegle svoje opirališče Kotor. Istočasno so italijanski letalci napadli sovražni podmorski čoln zahodno od Valone in ga prepodili. Vsi letalci so se vrnili domov nepoškodovani. (Opozarjamo na [še ni došlo] poročilo c. in kr. mornariškega poveljstva.)

Vršac kar navpik v dolino. Vse druge gore so vsaj kolikor toliko obrasle, najsi ne visoko, ta dva sta pa čisto gola, in le ob presledkih mogočnih skladov, tvorečih sila ozke in strme police, na katere si upa divji kozel, ustvarjeni sin planin, pa njega zapriseženi sovrag, redek, rekel bi, vragu zapisan trentski lovec ali gonič, zelene tupatam majhne oazice mastne planinske trave in sočnat mah. Opojeno oko ti šviga ob tem pogledu od tal do vrhov, na katerih se zdi, da so prikovani negotovi, sila razriti in raztreskani stolpi in stolpiči, končujoči se v pravcate konice, na katerih pa ni še obsedel drug razen kraljevega orla in njegovih manjših sorodnikov. Ker je Kanjavec lahko dostopen iz Trente, zlasti po novi Komarjevi poti in pa do Velega polja in ker je razgled ž njega skoraj enak kakor s Triglava, si pridobi polagoma gotovo veljave in še več obiskovalcev.

Od Vršaca se vlečejo dalje črez 2011 metrov visoki prelaz »pri lopah« k Triglavskim jezerom in Savici vodeči grebeni in vrhovi tja do Črne prsti in na Gorenjsko do Rakitovca, na drugi strani pa tja doli v zeleni Bohinj.

Vršac sam je zvezan v Zadnjici z Ozebnikom (2085 m) melinastem žlebu in prelazu Dolu, ki je približno toli visok kakor Luknja, s katero si stojita prav nasproti; črez Dol sam se pa pride iz Zadnjice na trentsko planino Trbiščino. Ozebnik je precej zarasel, dasi v Zadnjici večinoma le z rušjem, a pri vsem tem je sila strm. Zdi se ti, da je sezidan, ker posamezne sklade mu je poznati skoinskoz; melov pa ni opaziti na njem, zdaj globoko in prav rafinirano žlebovito in razrito skalovje se spušča kar grozeče v dolino. Tuintam se bojiš, da se kakor hrib velika skala kar na mah odtrga, zakaj tako daleč so jo že razjedle in odjedle nevihte tisočletij.

»Huj, ali grme plazovi v ta kotel s teh nebotičnih orjakov! To bi bilo groza poslušati in gledati. a tudi izreden užitek . . .!«

»Da, toda le od daleč, zakaj od blizu te telebi zračni pritisk kakor list na tla in te morda celo zaduši. Poglej no, tam doli v vnožju Korita — tam doli blizu je še zdaj viđeti razpadlo zidovje sirarske koče okrog katere je bil nekdaj lep travnik, kakršni so sploh okrog planinskih pastirskih koč in se imenujejo »utra«; le poglej, kaj je ostalo: gozd je od samih plazov pokončan, takisto travnik zasut od proda; raste pa le borno bukovje, s kraja napol podrto in sklonjeno, čakajoč kakor siv starec ob palici zadnjega udarca. Da, nekdaj so bili mnogo večji snegovi od sedanjih in torej tudi plazovi silovitejši in okrutnejši. Bože, kolikšen je bil nekdaj gozd v podnožju teh velikanov, zdaj pa krijejo ta prostor, imenovan »pod levo«, le prod in kamenje in skale in snežišče in zopet prod in skale.«

In molče sva zrla naokrog, ljubo in obenem tesno nama je bilo. Žarko solnce je zlatilo suhe koščenice in le tupatam se je obešala pretrgana megla ob grebenih, kakor bi siloma hotela dati temu nekaljenemu, veličastnemu miru, ki je plul kakor neviden tok po Zadnjici, neko uspavajočo primes

(Dalje.)

Po smrti drja Kreka.

OKLIC.

Dobrotnik in zaščitnik goriških beguncev dr. Jan. Ev. Krek je legel k večnemu počitku. Ob njegovem odprtem grobu smo osiroteli zaplakali, zajedno pa tudi obljubili, da mu hočemo ohraniti za vse čase trajen, hvaležen spomin. Če kdo, zasluži pok. dr. Jan. Ev. Krek našo najtoplejšo hvaležnost, ker se ni samo odlikoval po najiskrenejšem sočustvovanju z našo žalostno usodo, marveč je tudi z odločno besedo in veliko požrtvovalnostjo dejansko lajšal naše gorje. Hvaležnost pa, ki jo gojimo v srcu do plemenitega pokojnika, naj ne izgine z nami; ko pojdemo za njim v kraljestvo miru, naj negujejo naša čustva zanamci; od roda do roda naj se ohrani med goriškimi Slovenci živ spomin na dr. Jan. Ev. Kreka. V to svrho je sklenil sestanek goriških beguncev, ki se je vršil v Ljubljani dne 20. oktobra t. l., oživotvoriti v spomin dr. Jan. Ev. Kreku ustanovo v gospodarske in kulturne namene goriških Slovencev. Ta spominska ustanova naj ima dobrodelen značaj in naj za vse čase omogočuje podporo gospodarskih in kulturnih teženj goriških Slovencev. Na navedenem sestanku se je izbral podpisani odbor z nalogom, da začne med goriškimi begunci in Goričani sploh takoj nabirati prispevke za ustanovo v spomin dr. Jan. Ev. Kreku in da pripravi vse potrebno za pravno podlago te ustanove. Podpisani odbor se odzivlja poverjeni mu nalogi in uljudno vabi vse Goričane, naj po svojih močeh prispevajo za navedeno spominsko ustanovo, da zgradimo našemu nepozabnemu dobrotniku dostojen spomenik, ki bo trajnejši od kamena in brona in bo svedočil poznim rodovom, kako so goriški begunci znali ceniti svojega najboljšega prijatelja.

Prispevki naj se blagovolijo pošiljati na odbor »Dobrodelna ustanova goriških Slovencev v spomin dr. Jan. Ev. Kreka« v Ljubljani, Dunajska cesta 38, in se bodo objavljali od časa do časa v naših dnevnikih.

V Ljubljani, 20. oktobra 1917.

Dr. Alojzij Franko,
predsednik.
Prof. Ivan Berbuč,
podpredsednik.
Dr. Ignacij Kobal,
tajnik.
Jernej Kopač,
trgovec, blagajnik.
Fran Gorjup,
župan in dež. poslanec, odbornik.

GLASOVI ČASOPISJA.

Splitski »Dan« piše:

Umro nam je 8 tek.

Za njim plače Slovenska, u kojoj nije bilo sela, kamo on nije zašao ili kamo nijesu ušle njegove ideje. Sve što je katoličkih organizacija ili ustanova, sve je podigao ili tome kumovao. To sve sada plače, jer je eto izgubilo svog oca . . .

I Hrvati oplakuju njegovu ranu smrt, jer i njima od njega potekao mladi kat. pokret, posebno kod nas u Dalmaciji.

Vijest o njegovoj smrti rastužila je svakoga, ko ga je i jednom čuo ili čitao njegove misli.

Ko da nadoknadi?

Niko. Ženijalnosti u politici, sociologiji, zadrugarstvu itd., te ogromnoj energiji i agilnosti njegovoj niko se ne može ni da približi. I sve je to neumoljiva smrt pokosila.

Pred odredbom Svevišnjega prigibamo svoje čelo u svojoj tuzi i s Jobom velimo: »Bog nam ga je dao, Bog ga je oduzeo!«

× × ×

Pod naslovom »Nad grobom narodnog genija« pišejo zagrebške »Novine« med drugim:

. . . U duhu stojimo kraj genija, pokojnoga dra. Kreka, koji nije vjerovao u aksiom, da se maleni narodi ne mogu nikda dići do samosvijesnog ponosa velikih naroda. Nije vjerovao ni u milost viših, nego u jaka kršćanska načela cijeloga puka. Bio je dušom i tijelom kršćanski demokrata, zato nije tražio u svome narodu samo plemena »plave krvi«, nego i onoga posljednjega radnika i seljaka. Vjerovao je u svoju vlastitu snagu i u snagu cijeloga svoga malenog naroda. — Pa gle, koje čudo? Krek je stvorio iz malenog slovenskog naroda, koji broji jedva preko podrug milijuna, narod prosvijetlen, narod gospodarski jak, da se može takmiti sa svakim drugim narodom monarkije. Djelo je Krekovo i njegovih ideja, da je danas slovenski narod prosječno narod najkulturniji u cijeloj monarkiji iza češkog naroda. Takove kulture narodne osobito u nižim klasama ne stvorismo mi Hrvati, premda smo odavna bili u daleko većoj slobodi nego li Slovenci, premda smo imali i svoju tako zv. »narodnu autonomiju«. Takove kulture nijesu stvorili ni Madžari, niti Poljaci, a niti sami austrijski Nijemci. U Sloveniji je svaki čovjek član bilo kakova društva i organizacije. Mladost je organizovana u vjerska religiozna društva (kongregacije), prosvjetna društva, »Orle« i »Sokole«, a odrasli su bili članovima gospodarskih i različitih prosvjetnih društava. »Gospodarska Zveza«, to glavno djelo Krekovo, podat će cijelom potomstvu najbolje svjedočanstvo neumorna njegova rada.

No nije bio samo Krek pokretač gospodarsko-organizacionog rada, nego smo ga baš u posljednje vrijeme gledali kao najjačeg predstavnika i javnog borca narodnih prava i idejala. Deklaracija »Jugoslovanskog kluba« od 30. svibnja, taj temeljni program našega rada i minimalni zahtjev naše patničke narodne duše, izljev je i djelo pok. Kreka. Tu je ideju neumorno širio

medju klonule i slabe. Nije se bojao denuncijacija, »da obilazi srpske manastire po Srijemu« (»Hrvatska«). Gledao je sve to kao orao s timora možda tek sa suzom u očima, nad narodom, koji se ni u najodlučnijim časovima svoga života ne može da vine nad stranačke strasti, koji ne će da se ujedini onda, dok nas drugi komadaju na sitne komadiće. Bolno se dra. Kreka dojmila politika naše cijele banovinske Hrvatske, što ta ne će kao jedna duša složno da stupi u borbu s cijelom Slovenijom, Dalmacijom, Istrom, Bosnom. Na mjesto sloge za najveća narodna načela, gledao je to još uvijek podlu denuncijantsku politiku, koja je imala svoje zaledje u Beču i u Pešti; gledao je našu većinu, koja je danas dosta zaularena.

Genij je umro, ali njegove ideje ostadoše jošte žive medju nama. Na nama je, da ih oživotvoravamo, na nama je, da se otresemo klonulosti, slabosti i strašivosti, na nama je, da se jednom ljubavlju za dobro i slobodu cijelog svog naroda ujedinimo, te tako uzmognemo stresti lance svoga ropstva. Na nama je, da štujući genije podjemo njihovom pjesmom, koja je bila slobodna, no koja kao slobodna mora da i slijedi svome slobodnom glasu, jer ne pozna zapovjedi.

Za jasnost.

Češki katoliško-narodni poslanci proti kulturnemu boju.

Z ozirom na predlog za odpravo celibata, ki so ga vložili v državnem zboru češki agrarci ter sta ga podpisala tudi poslanca duhovnika Zahradnik in Vacek, so češki katoliško-narodni in krščansko-socialni poslanci sprejeli sklep, v katerem najresnejše svare pred uvajanjem kulturnega boja v času, ko gre za to, da se ves češki narod zedini v boju za državno samostojnost čeških dežela.

Češki katoličani proti poslancu Zahradniku.

Češko katoliško društvo »Vlast« je sklenilo izjavo, v kateri se izreka papežu Benediktu XV. najsrčnejša zahvala za njegov trud v korist miru. Nadalje se glasi: »Nasprotno pa obžalujemo žalostni pojav zadnjih dni, da je agrarni poslanec, duhovnik dr. Izidor Zahradnik zakrivil nepravično sodbo o sv. očetu in tega napravil odgovornega za negativno stvar. Enako kot bi gospoda poslanca bolelo, če bi ga kdo delal odgovornega za to, česar ni izpregovoril in storil, prav tako boli nas katoličane in zveste sinove sv. očeta, da čujemo iz ust poslanca-duhovnika nepravično in nezasluženo podcenjevanje najplemenitejših in najidealnejših namer sv. očeta. Naj ta poslanec pripada katerikoli stranki, nasproti poglavarju cerkve mora obraniti pravičnost, ki jo ne kalijo politini valovi. Sunt certi denique fines.«

Berilo za vojake.

Naše hrabre vojake na bojiščih in v bolnišnicah muči posebno huda želja po dobrem berilu, ki so ga tako potrebni. »To je nekaj prav groznega v vojski,« tako piše nek vojak, »da se ne dobi po cele tedne in mesce nič pravega berila«. Da pride tej silni potrebi v okom in se tako obenem zahvali hrabrim junakom za njih žrtve, razpošilja naše podjetje ki je zgrajeno skozinskoz na krščanski dobrodelnosti in domoljubnem mišljenju, že nad dve leti vojakom dobrega berila v vseh jezikih monarhije. Že nad 2,200.000 knjig in brošur je prišlo tako v roke hrabrih vojakov, in kakor je soditi po ginljivih pismenih zahvalah, so bile te knjige in knjižice vojakom v neizrekljivo tolažbo in neprecenljivo pomoč. Ker se pa vojska zavlačuje in nam je čedalje težje dobavljati dobrega slovenskega berila, zato silno prosimo plemenite čitatelje »Slovenca«, naj nam dajo na razpolago takega berila. Želi se zlasti koledarjev (tudi starejših, dobro ohranjenih), povesti, romanov, potopisov, pesmaric, ilustriranih časopisov, pa tudi nabožnega berila. Najbolje je pošiljati vse to v zavojih po 5 kg s pripombo: »Darovi za vojake, prosto poštnine« na »Osrednjo upravo za vojaško berilo«, Dunaj, IX., 4, Canisiugasse 16.

Iz državnega zbora.

Dunaj, 25. oktobra.

Včeraj so zborovali vojni gospodarski odsek, finančni odsek in proračunski odsek. V proračunskem odseku so nadaljevali glavne razprave o proračunu.

Nemške stranke so se zopet nekoliko približale in sklenile, da bodo taktično skupno postopale. Nemški narodni zvezi pripada zdaj 6 skupin; druga: Steinwenderjeva, se še ni pridružila. V zvezi bo najmočnejša stranka agrarna (28), slede radikalci (23), nemški nacionalci (20), nemška narodna stranka (20), nemška narodna zveza (14), nemško središče (5 poslancev).

Soareja pri ministrskem predsedniku.

Nocoj je povabil ministrski predsednik k sebi na večerno soarejo zastopnike zborničnih strank. Jugoslovanski in češki zastopniki se tega večera pri min. predsedniku niso udeležili.

Za prenovitev po vojski oškodovanih poslopij in ozemlja.

Glede tega imamo ločiti dve stvari:

1. Zopetna zgradba porušenih poslopij. V tem oziru priznava vlada brezpogojno dolžnost države, da zopet sezida porušena poslopja. Pri tem jo vodi tole načelo: Načelno naj se prepusti posamezniku, da sam sezida svojo hišo. V ta namen mu da vlada do 10.000 K. Le kjer posestnik radi pomanjkanja delavcev ali materijala tega ne more sam izvršiti, izroča vlada to delo podjetniku.

2. Odškodnina za vojne poškodbe se pa tiče inventarja, obrti, orodja itd. Glede tega je vlada izjavila v justičnem odseku po min. Schauerju, da je voljna sodelovati, če bi državni zbor hotel izdelati zakonski načrt. Vlada priznava tudi tu dolžnost države, da da odškodnino, toda le v skromnih mejah, v kolikor dopuščajo državne finance. (Ta preveč skromna obljuba obeta res premalo, namreč — nič.)

Pododsek za vojne odškodnine, ki je zboroval danes, je sklenil, da pritegne vse predloge, ki se tičejo tega predmeta. V tem oziru sta dva predloga, ki ju podpira Jugoslovanski klub.

Prihodnja seja

bo v petek dne 26. oktobra. Če bo tako sklenila konferenca klubovih načelnikov, se bo ta dan vršila debata o interpelaciji posl. Klofača in odgovor domobranskega ministra glede tajne odredbe, naj se za straže v zaledju rabijo le vojaki nemške narodnosti, slovanski pa morajo na fronto. Jugoslovanski klub bo ob tej priliki podal svoje pritožbe nad ravnanjem z jugoslovanskim vojaštvom.

Dr. Titta za ustanovitev nemške stranke.

V listu »Bohemia« predlaga dr. Titta ustanovitev nemške stranke. Piše: »Nemcem v Avstriji pristoja določevalni vpliv v državi. Vlade so se doslej temu ustavljale — in bodo pod pritiskom slovanske izsiljevalne politike v daljni bodočnosti delale isto. Nemci si morajo tedaj to vodilno stališče priboriti. To bodo pa mogli le tedaj, če bodo edini. Zato je potrebno, da se za ta boj združijo. Ni treba, da bi se obstoječe stranke narodne zveze, krščanskih socialcev in nemških socialnih demokratov razdružile, pač pa je potrebno, da za ta boj sklenejo mir in tvorijo eno samo napadalno četo. Vsi Nemci Avstrije, to je vsi, ki se priznavajo k nemštvu, se morajo združiti v »Nemško stranko v Avstriji«, prav tako, kot bi njih politični zastopniki v poslanski in gosposki zbornici morali napraviti zvezo nemških državnih poslancev in članov gosposke zbornice. Kot večina v gosposki zbornici in kot merodajna polovica v poslanski zbornici bi avstrijski politiki lahko diktirali pota.

Boji na zahodu.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 25. oktobra. Veliki glavni stan:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta Bavarskega.

Na Flandrskem so podnevi močnejše streljali kakor sicer v bojnem odseku med obaljo in jezerom Blankaart. Od tam do Lipa je sovražnik obstreljeval posamezne jarke; proti večeru se je zgostil ogenj od gozda Houthoulster do Passchendaele v najbesnejši bobneči ogenj. Napadali v večji meri niso. V Artois in pri St. Quentinu so se bili boji na predpolju z za nas ugodnim uspehom.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Ob prekopu Oise - Aisne je sovražnik podnevi le malo streljal. Nekoliko prej, preden se je stemnilo, so pričeli zopet streljati. Francoske poizvedovalne čete so na več mestih vpadle, povsod smo jih popolnoma odbili. Ponoči so živahno streljali. Med Aisne in Mozo so se bili večkrat boji med poizvedovalci, kar je povzročilo, da so močnejše streljali.

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berlin, 25. zvečer. Veliki glavni stan:

Na Flandrskem so močno streljali posebno vzhodno od Yperna. Pri Pinonu in pri Chavignonu smo z ozirom na pritisk Francozov umaknili ponoči, v Aillette pa zjutraj naše prednje čete za prekop Oise-Aisne.

Izpraznitev vzhodnomorskega obrežja.

Basel, 24. Po brzojavkah iz Stockholma je zapovedala ruska vlada z dne 19. oktobra izpraznitev vseh ruskih mest ob Vzhodnem morju in izpraznitev baltskih provinc.

Razpadanje ruske armade.

Petrograjska agentura javlja 24. t. m.: V predhodnem parlamentu je govoril vojni minister Verhovski in opozarjal na sovražno prodiranje v rusko ozemlje. Vendar pa sovražnik Rusiji ne more vsiliti svoje volje, kajti ruska armada kljub vsemu še vedno obstoja in bo vršila svojo dolžnost do zadnjega. Po Kornilovem gibanju je razmerje med vojaki na častniki globoko omajano. Med četami ni nobenega razumevanja za vojne cilje. Temu treba odpomoči, da bo mogel vsak vojak in častnik jasno spoznati, za kaj gre. Kornilove pristaše treba nadomestiti z zanesljivejšimi elementi, da bo vrhovno vodstvo in polkovni odbori prijateljsko sodelovali za upostavo bojne sposobnosti armade. Odpust letnikov 1895 do 1898 bojne moči ne bo oslabil. Velike težave so s prehrano; zgodilo se je na primer, da prebivalstvo žita bogatih pokrajin armadi ni hotelo dati krušnega žita. Red in pokorščina se bosta vrnila v armado le tedaj, ako bodo ljudski zastopniki sami prepričali čete, da je rešitev edino le v disciplini.

Nato je govoril general Aleksejev; rekel je med drugim, da preživlja Rusija izredno mučen in težak čas, in sicer zato, ker se je ljudstva polastila malodušnost, češ da nismo več sposobni nadaljevati vojske in da potrebujemo takojšen mir. Tak mir bi bil pa za Rusijo z ozirom na gospodarske težave in notranje homatije usodepoln ter bi Rusija izginila iz vrste velesil, ki imajo odločiti pri rešitvi evropskega vprašanja. General je nato govoril o propagandi bojnega duha in discipline v armadi, vendar pa poudaril, da so notranje zmede še hujše in da ob danih razmerah armada ne more pričakovati rešitve od drugod nego sama iz sebe.

Tereščenko o zunanjem položaju.

Petrograd, 25. oktobra. (K. u.) Agentura: Nasproti časnikarjem, ki so zunanjega ministra vprašali o poizkusih Nemčije, da bi se sklenil mir na škodo Rusije, je izjavil Tereščenko, da bo na bodoči seji sveta republike natančno o vseh vprašanjih zunanje politike poročal. Minister je še rekel, da je Nemčija dejansko vse storila, da bi se bili zavezniki sprli; položaj Nemčije je težaven, ker se boji nove vojske pozimi. Wolff pristavlja: Ni res, kar je trdil Tereščenko, da bi bila Nemčija delala na poseben mir na škodo Rusije.

Odhod »prijateljev« iz Rusije.

Kopenhagen, 25. oktobra. Potniki iz Rusije poročajo, da sta angleški in francoski poslanik svetovala svojim državnim pripadnikom, naj Rusijo čim preje zapuste. V Petrogradu se vrše vsak večer pred poslaništvi zaveznikov demonstracije in le vojaki še zadržujejo množico, da ne napade poslaniških poslopij.

Pravice katoliške cerkve na Ruskem.

Haag, 24. Novi ruski poslanik je naznanil Vatikanu, da je revolucijonarna vlada priznala katoliški cerkvi velike svoboščine, kakor imenovanje škofov ter ustanavljanje novih škofijskih šol, združevalno pravico za vse redove, tudi za jezuite. Dalje se bodo odpravile vse omejitve za prestop v katoličanstvo kakor tudi vse druge omejitve katoliške cerkve. Monsignor Repp, škof v Kovnu, je bil imenovan za nadškofa stare mohilewske nadškofije, v katero spada tudi Petrograd.

16.000 novih topov.

Čikaški list »Tribune« poroča, da je ameriška vlada naročila 16.000 topov. Kongres je dovolil 100 milijonov dolarjev za težko artiljerijo zahodne fronte.

Carson o resnobi položaja.

London, 24. (K. u.)Reuter: Carson je govoril v Portsmouthu, da je prestopila vojska v položaj, ki mora vsakemu vzbuditi resne misli. Kljub vsem miroljubnim govorom v nemškem državnem zboru, kljub vsem nemškim mirovnim notam nismo še nobene mirovne note dobili. Nemci morajo znati, da ne moremo brez naših naselbin skleniti miru. Za hrbtom naših zaveznikov se ne bomo pogajali o miru. Rusije ne pustimo na cedilu. Ne sklenemo miru, ki bi mu gotovo sledila vojska. Nemški kancler je rekel, da mednarodnega prava ni. Kadar se bo sklepalo o miru, se moramo spominjati te izjave. Narod, ki je postopal tako, se ne more pripustiti k zvezi narodov. Pravega miru ni mogoče doseči, dokler Nemčija drži osvojena ozemlja. Če bi zmagali Nemci, bi bile vse demokracije premagane. Le vojska dovede do miru.

Vmeščenje poljskega regentskega sveta.

»Dziennik Narodowy« poroča iz Varšave, da se bo slovesno vmeščenje regentskega sveta vršilo po ceremonijelu, kakor je bil v navadi v prejšnjih časih pri kronanju poljskih kraljev. V ta namen se je sestavil poseben intronacijski odbor, ki bo izdelal dotični ceremonijel. Kakor se čuje, se bo že prihodnje dni vršil razgovor poljskih škofov in zastopnikov poljske aristokracije. Prihodu nadškofa Faulbacherja v Varšavo pripisujejo v poljskih političnih krogih velik pomen.

Dnevne novice.

Cenjeni naročniki, katerim je naročnina potekla 30. septembra ali pa še preje, naj izvolijo čimpreje obnoviti plačilo, ker v kratkem se jim bo list ustavil. Položnic radi obilega dela ne moremo vsakemu doposlati, vsled tega prosimo pošiljatve po nakaznici. — Onim, ki se bodo z naročnino zakasneli, zaostalih številk ne bomo mogli doposlati.

Perilo za naše vojake na bojišču. Od vsega pomanjkanja, ki ga mora vojak na bojnem polju prenašati, je pomanjkanje perila najbolj občutljivo. Nasprotno ne morejo vojaki prehvaliti kopeli, zakaj kopel in ž njo združena izmenjava perila je takorekoč povratek k človečnosti. Kakor znano, delimo svojo obleko v dve skupini; vrhnjo obleko in perilo. Perilo je v neposrednjem stiku s kožo, pije pot ter hrani telo v čistosti. S tem prispeva največ k našemu zdravju. A ta lastnost perila ima tudi svoje meje. Trikotno ali flanelino perilo usesava več potu in nesnage nego gosto in gladko perilo, volneno perilo zopet več kakor platneno in bombaževo blago. Ko je perilo nasičeno potu in nesnage, ne usesava več, ampak oddaje koži le nazaj, kar je prej od nje sprejemalo ter jo onečišča namesto očišča. Najpopolnejša kopel ima brez izmenjave perila samo malo časa trajajoč uspeh. Vsak civiliziran človek bi zlezel le z največjo nejevoljo nazaj v umazano perilo. Pri daljši noši edinega perila na pohodih, v strelskih jarkih i. t. d. pride perilo tudi v neposredni stik z nečistoto tal, od katerih se lahko naleze bolezen. Ko je perilo polno potu in druge nesnage, ne greje več s prvotno silo našega telesa. Če pa oddaja telo več toplote na zunaj, nas začne zebsti, kar se vedno godi v umazanem perilu in si tako nakopljemo bolezen. Ako je torej tkanina bolj ali manj zalepljena z razno nesnago, pada obseg zraka, ki se nahaja med kožo in perilom, in obleka manj greje. Ko se napije obleka vlažnosti, kar se godi tako od zunaj kakor od znotraj, se manjša obseg zraka in toplota obleke pade. Prepojena obleka se bolje prijemlje telesa nego suha, čista obleka, pride torej v tesnejši stik z našo kožo in mu vzame več toplote. Suho perilo hrani telesno toploto, mokro pa nam jo jemlje. Največja nevarnost preti s tem nogam, ki so posebno izpostavljene vlažnemu zraku in mrazu in imajo že to neugodnost, da niso toliko v stiku z zrakom kakor z zemljo, ki je dobra prevodnica toplote. Prehlajene noge so pa vzrok raznim boleznim, ki jih nazivljemo katar ali revmatizem. Če preskrbimo zadostno perila našim vojakom, skrbimo za njih zdravje, za zdravje celega zaroda in za blagor naše domovine.

— **Odlikovanja.** Za zasluge v prid Rdečega križa ste bile odlikovani gospe Otilija Vidic, soproga postajenačelnika južne železnice, in Amalija Majdič, soproga c. kr. živinozdravnika v ogatcu, s srebrno častno svetinjo Rdečega križa z vojno dekoracijo. — Za iste zasluge so bili odlikovani gospodje: Karel Ekl, c. kr. okrajni glavar v Litiji in Fran Vidic, postajenačelnik južne železnice v Logatcu, s častnim križem druzega razreda z vojnim znakom.

— **Premeščeni so čč. gg. kaplani:** Janez Strajhar iz Št. Ruperta v Ribnico; Vinko Lavrič od Sv. Trojice pri Tržišču v Št. Rupert; Alojzij Peček, novomašnik, se namešča za kaplana k Sv. Trojici pri Tržišču; Franc Sedej iz Polhovega gradca na Dobravo.

— **Odlikovanje.** Zlato hrabrostno svetinjo je dobil desetnik tit. četovodja 1. gor. strel. p. Pirker Andrej.

— **Imenovanja.** Za poročnike so imenovani praporščaki: Stanislav Živec in Albert Makulani, oba pri 1. gor. strel. p.; Fr. Visenjak, 3. strel. p.; Anton Berlot, 2. gor. strel. p.; Edvard Krek, 3. stres. p.; Franc Schiffer in Josip Čikl, oba pri 1. strel. p.

Saborske volitve v Hrtkovcih v Slavoniji so se vršile dne 23. t. m. Kandidat koalicije dr. Pero Belobrk je dobil 299, neodvisni kandidat dr. Aleksa Ivić pa 280 glasov.

Novi grobovi. Pri Sv. Ani pod Ljubelom je umrl g. Janez Primožič, posestnik in lovec v pokoju. Bolehal je par let. Pred nekaj meseci mu je padel na bojišču mlajši sin, sedaj je šel tudi sam za njim v večnost. Svetila mu večna luč. — V Tržiču je umrla za grižo posestnica Marija Kogoj. — V Dupljah je umrla g. Ivana Košir, soproga trgovca v Bistrici pri Tržiču. — Umrl je načelnik železniške postaje v Celju Hubert Kügler. — Umrl je vpokojeni polkovnik 5. dragonskega polka Gustav vitez Hayd pl. Haydegg.

— **Občinske volitve v graški mestni zastop** se vrše od 6. do 23. novembra t. l.

— **Vrnitev iz italijanskega ujetništva.** Podpisani naznanja, da sem se 14. marca t. l. vrnil kot invalid iz italijanskega ujetništva. Kdor hoče zvedeti o sledečih vojakih, ki so tukaj podpisani, naj se zglasi na naslov: Franc Bec, c. in kr. rezervna bolnica štev. 4. obrtna šola v Ljubljani. Skupaj sem bil z nekaterimi slovenskimi vojaki, katerih naslov je: Forto di Gavi, Provinzia di Alessandria, Italia. Ko sem jih zapustil, so bili zdravi in pošiljajo pozdrave vsem slovenskim fantom, posebno pa svojim starišem; Anton Selan, Ferd. Lapornik, Jož. Klade, Fr. Osojnik, Sim. Bogatin, Alojzij Černe, vsi pri dež. bramb. p. št. 4. Anton Peternel, Fr. Žitko, od gor. strel. p. št. 2 in Fr. Čuden pri dež. bramb. p. št. 4.

— **Podlegel vojni bolezni.** Železniški in občinski zdravnik, višji zdravnik nekega težkega poljskega topniškega polka dr. Viktor Babnik, je podlegel pri izvrševanju poklica neki vojni bolezni in bil pokopan v Odabestu.

Grmenje topov so slišali dne 23. in 24. tudi v Zagrebu. Grmenje topov s soške fronte čujejo do Gradca in še dalje.

Konec stavke zagrebških gledaliških koristov. Iz Zagreba poročajo: Deželna vlada je v soglasju z gledališko intendanco danes zvišala plače koristov za 50 odstotkov. Ob nedeljah dobe koristi dvojni igralski honorar. S tem je stavka koristov končana.

Tragika matere. Gosp. Stj. Šimuvac, učitelj iz Mostara, opisuje v »Sar. Listu« svoje doživljaje, ko je spremljal otroke v Slavonijo. Neka mati iz Dalmacije je dovedla 4 otročiče v Slavonijo, dočim je enega ostavila doma. Videč, kako dobro je otrokom, se je vračala domov, da reši še petega otroka. Ker je bil vlak natlačen in ker ni bila vajena vožnje po železnici, je padla z vlaka, prišla pod kolesa ter je tako s svojim življenjem poplačala življenje svojega miljenca!! Pet sirot je ostalo brez očeta in matere. Oče jim bo odslej narod hrvatski, mati pa domovina!

— **Po nesreči ustrelil** je posestnik Knechtl iz Čerkovca na Ogrskem posestnika Andreja Sovara v Središču.

Padel je na italijanskem bojišču uradnik okrajnega glavarstva v Slov. Gradcu Vladimir Ferjan.

— **V italijansko ujetništvo** je prišel profesor mariborske gimnazije dr. Ljudevit Pivko.

— **Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju.** Redni občni zbor se vrši dne 16. novembra 1917 ob 6. uri zvečer v pisarni g. dvornega in sodnega odvetnika dr. Stanka Lapajneta na Dunaju, I. okraj, Bräunerstrasse štev. 10. Za slučaj, da ta občni zbor ne bi bil sklepčen, se vrši isti dan in istotam ob pol 7. uri zvečer drugi občni zbor, ki bo ne glede na število udeležencev sklepčen.

Iz ljudskošolske službe. Začasna učiteljica mesto umrle učiteljice Ljudmile Gantar je postala Marija Komar, abs. uč. kandidatinja Marija Dnetz je imenovana istotam za suplentinjo; abs. uč. kandidatka Frančiška Kalan je postala zač. učiteljica na štirirazrednici v Št. Vidu nad Ljubljano. Ker je radi bolezni na dopustu učiteljica mestne dekliške osemrazrednice v Ljubljani Tekla pl. Kleinmayr, je imenovana za suplentko abs. uč. kadidatka Ana Levec.

— **Umrl** je veleposestnik v Razvini pri Mariboru dr. Karel Tausch, star 60 let.

V ruskem ujetništvu se nahajajo sledeči Slovenci: Josip Jurkovič in Marinč Ivan, oba iz obč. Fara; Klarič Anton, Janežič Ivan iz obč. Banjaloka, okr. Kočevje, vsi zdravi.

— **2000 kron ukradenih.** V Ihanu je neka neznana okoli 14 let stara mlada deklica, srednje postave, okroglega bledega lica, govorila je nemško, bolečena je bila v plavo krilo in belo jopico, iz zaprtega stanovanja izmaknila gostinji Katarini Filipič 2000 kron v bankovcih po 100 in 50 K, par novih ženskih čevljev, žensko krilo in 6 sivih predpasnikov.

— **V italijansko ujetništvo** je prišel dne 4. septembra praporščak Ludovik Belšak, učitelj pri Mali Nedelji. Kakor je sporočil, se nahaja v ujetniškem taboru v Casino.

Na griži je obolelo v Zagrebu od 12. do 19. oktobra 120 oseb.

Umrl je na Reki pomorski kapitan Peter Dominik Car, nadzornik Austro-Amerikane, star 70 let.

Popravek. V predvčerajšnji številki (244.) »Slovenca«, stran 4., pod napisom »Posvet katoličanov v Granadi« je tiskarski škrat nekoliko ponagajal. V notici se poroča o jezuitu Sudnez, ki je umrl v Lizboni dne 25. septembra 1917. Dotični »ugledni bogoslovec Družbe Jezusove« se imenuje pravilno Frančišek Suarez in je umrl 25. septembra 1617. Rojen je bil ta največji jezuitski učenjak v bogoslovskih vedah in brezdvomno eden največjih učenjakov vseh časov, dne 5. januarja 1548. v Granadi iz plemenite rodovine Suarez. V družbo Jezusovo je vstopil dne 16. junija 1564. leta. (V novicijatu je bil njegov učitelj (magister novitiorum) znani ascetični pisatelj Alfonz Rodriques, ki je umrl dne 21. februarja 1616. l. Ta pisatelj, ki se večkrat zamenja z bratom lajikom sv. Alfonzom Rodriquez, ki je umrl dne 31. oktobra 1617. l.) V začetku študij je Suarezu šla trda; kmalu pa je, priporočajoč se preblaženi Devici prekosil vse svoje tovariše in je, star 24 let, postal profesor modroslovja in črez dve leti profesor bogoslovja, ki ga je učil v več mestih na Španskem in 7 let v Rimu, vsega skupaj 40 let. Spisal je mnogo učenih knjig in razprav, tako da ima pariška izdaja njegovih del (1856—1861) celih 28 folijantov. Več o njem se lahko bere v Herderjevem »Kirchenlexikon«, 11. zvezek, str. 923—929.

Listnica uredništva:

P. na R.: Ničesar dobili!

Gosposka zbornica.

je 25. t. m. rešila več predlog. V drugem in v tretjem branju je odobrila postavo o varstvu vojnih izgnancev, zakonski načrt o nezgodnem zavarovanju rudarjev in zakonski načrt o izpremembi postave glede na delavsko bolniško zavarovanje.

V ogrskem državnem zboru

je 24. t. m. zopet enkrat Tisza pripovedoval, kako da se boji volilne preosnove, ki naj se reši šele po končani vojski. Wekerle mu je odgovarjal, da ne more odstraniti nobene preosnove z dnevnega reda.

Ljubljanske novice.

lj **Uradnega vojnega poročila** tudi včeraj zvečer ni bilo v Ljubljano. Brali smo pa poročilo v včerajšnjih mariborskih listih, ki so danes zjutraj došli v Ljubljano. Torej v Maribor da korespondenčni urad poročilo tako zgodaj, da ga more »Marburger Zeitung« še isti večer priobčiti — v Ljubljano pa poročila sploh ni. To je nekaj tako nezaslišanega, da za tako postopanje ni izraza za dovolj ostro obsodbo.

— **Zrelostno izpričevalo** za pouk na slovenskih in nemških ljudskih šolah so dobili sledeči gojenci in gojenke ljubljanskega državnega učiteljišča: Viljem Grundner iz Radovljice; Elizabeta Drassal iz Ljubljane; Bartolomeja Ravnikar iz Mokronoga; za slovenske ljudske šole Stanislava Zaman iz Ubeljskega; za slovenščino kot drugi učni jezik absolventinja učiteljišča nemškega kuratorija Helena Matkovič iz Ljubljane in Vida Pretnar z Bleda. Dalje so na tem učiteljišču dobili zrelostno izpričevalo absolventinji Olga Majcen in Lujiza Pogačar. Na učiteljišču č. m. Uršulink sta dobili zrelostni izpričevali za slovenske in nemške ljudske šole gojenki Gabrijela Hočevar in Marija Cetinski.

lj **Obiskovalcem vojne kuhinje.** Vsi obiskovalci vojne kuhinje bi bili morali oddati do minulega četrtka v mestnem aprovizačnem uradu na Poljanski cesti št. 15/I. nakazila za krompir, za moko in za mast. Ker se jih največ še ni oglasilo, opozarjamo vse, ki hočejo še nadalje jesti v vojni kuhinji, naj nemudoma izroče zgoraj navedena nakazila na Poljanski cesti št. 15 v prvem nadstropju. Kdor tega ne bo storil do sobote dne 27. t. m., ne dobi v vojni kuhinji več hrane.

lj **Dobro so se s tobakom preskrbeli.** Pred par meseci sta stala pred kurilnico tukajšnjega južnega kolodvora dva železniška voza naložena s tobakom. Ponoči so pa neznani zlikovci odbili pri obeh vozeh ključavnice in pobrali večje množine tobaka. Storilcev se ni moglo zasačiti. Nekaj dni kasneje so pa zopet neznani tatje na istem kolodvoru ukradli tri zaboje sargin. Vse poizvedbe po storilcih so ostale brezuspešne.

lj **Špeh za II. okraj štev. 1 do 1000.** Stranke II. okraja prejmejo špeh v soboto, dne 27. t. m., na Polanski cesti št. 15. Red je ta-le: od 1. do 2. št. 1 do 200, od 2. do 3. št. 201 do 400, od 3. do 4. št. 401 do 600, od 4. do 5. št. 601 do 800, od 5. do 6. št. 801 do 1000. Vsaka oseba dobi 1 četrt kilograma. Kilogram stane 8 K 80 vin. Poleg nakazil za mast prinesite s seboj tudi mesečna maščobna nakazila.

lj **Meso za uradniške skupine.** Mestna aprovizacija bo oddajala v soboto, dne 27. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa meso uradniškim skupinam. Red je ta-le: od 2. do pol 3. ure prva kategorija štev. 1 do 200, od pol 3. do 3. ure prva kategorija štev. 201 do konca, od 3. do pol 4. ure druga kategorija, od pol 4. do 4. ure tretja kategorija in od 4. ure dalje četrta kategorija. Ena oseba do en četrt kilograma, dve osebi pol kilograma, 3 do 4 osebe tri četrt kilograma, 5 do 6 oseb 1 kilogram, 7 do 8 oseb 1 in četrt kilograma, več kot osem oseb 1 in pol kilograma.

lj **Kavarna Evropa.** Soška umetniška godba svira v soboto zvečer v kavarni Evropa v prid vdovam in sirotam padlih vojakov. Vstopnina 2 K.

lj **Našla** se je manjša vsota denarja. Izgubitelj naj se oglasi pri g. Strupi, Radeckega cesta 14.

lj **Wertheimov ključ** od sobnih vrat se je izgubil danes zjutraj pri vodnjaku v šolskem drevoredu. Najditelj naj ga odda proti dobri nagradi v trgovini Zankl na Marijinem trgu.

Darovi.

Dar. Mesto venca na krsto † Karola Žužek je darovala veleugledna rodbina pl. Kastl za slepe vojake 20 kron.

Mesto vencev umrlemu dr. Jan. Ev. Kreku in J. Marinku, županu, odb. cest. okr. odbora in županske zveze je podaril g. Anton Belec, župan v Št. Vidu in predsednik Kranjske deželne gasilske zveze 100 kron vojnemu gasilskemu skladu deželne gasilske zveze za onemogle gasilce ter njihove vdove in sirote.

— **Dijaška kuhinja v Kranju.** Darovali so: g. Kokalj Rudolf, posestnik itd. v Kranju, 50 K; slavna okrajna hranilnica in posojilnica v Škofji Loki 100 K; gg. Niko Lenček, notar v Škofji Loki, 10 K; Komatar A., mesar istotam, 20 K; Logar Josip, trgovec in posestnik v Kranju, namesto venca na krsto prijatelju A. Rozmanu iz Ljubljane 20 K; slavna kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani 150 K; g. Viljem Požgaj, knjigovez v Kranju, 5 K; iz poravnave pri posredovalnem uradu v Podnartu pošlje g. župan na Primskovem 20 K; g. Jos. Puppo, posestnica v Kranju, namesto venca na krsto finančnega svetnika Val. Levičnika 20 K; najdenine 20 K, plačal Zaplotnik ml. iz Letenic; sl. mestna hranilnica v Radovljici kot darilo 217 K 57 vin.; c. kr. sodnija v Kranju izročila znesek od poravnine 50 K; čč. duhovščina v Cerkljah 60 K; č. g. Meršolj Janez, župnik v Ratečah, 5 K; č. g. Rajčevič Franc, župnik v Lučinah, 5 K; č. g. Lavrič, župnik na Breznici, 10 K; dr. Dolar Simon v spomin svečane deklaracije 10 K. — V vsem vztrajno plemenitim darovalcem izreka odbor najiskrenejšo zahvalo v imenu srednješolske mladeži.

Razkroj med nemškimi strankami.

»Straža« piše:

Nemci se kaj radi imenujejo državovzdrževalni narod. Kajpada je to smelost in domišljavost. Kakor je dokazala trileta vojska, vzdržujejo avstrijsko državo vsi narodi, ne pa samo eden, naj si bo nemški. Zgodovina te vojske je jasno izpričala, da so ravno majhni narodi primeroma več žrtvovali in več trpeli za državo, kakor pa ona dva naroda, ki si prilastujeta prvenstvo in vladarstvo v državi to- in onostran Litve. Kako malo je utemeljeno hvalisanje o izključnem državovzdrževalnem značaju nemškega naroda, tudi dokazuje potek politike v avstrijskem državnem zboru. Mesto, da bi nemške stranke se potrudile doumeti časovanja duha, ki absolutno zahteva prostost in samoodločbo vseh narodov ter bo to zahtevo vselej uveljavljal kot glavno pridobitev svetovne vojske, pa še vedno stojijo na reakcionarnem stališču o privilegiranih in suženjskih narodih. Da politično suženjstvo in narodno zatiranje nikakor ne rodi zadovoljnosti in radosti, marveč nezadovoljnost in mržnjo ter tako slabi državo in rahlja temelje njenega obstoja in njene moči, bi vendar morali uvideti državovzdrževalni elementi takšne kakovosti, kakor so nemški nacionalci raznih strank in strančič. Do tega enostavnega spoznanja pa se še niso povspeli ti državovzdrževalni nemško nacionalni državniki, temveč se med seboj pričkajo o taktiki, kako ohraniti nemške privilegije. Najboljšo taktiko si kajpada prisvajajo tisti, ki razumevajo najglasneje kričati, in to so pristaši politično častivrednega Wolfa. Ker se nemški radikalci kot oboževatelji Bismarcka in Hohenzollerncev smatrajo za Nemce najčistejše baže in največjega kalibra, so prvi izstopili in nemškega Nationalverbanda in njegove politične medlosti. Pričakovati je bilo, da jim bodo kmalu sledili takšni poslanci, ki se bojijo nemških radikalcev, kot dediči svojih poslanskih mandatov. In res, ta bojazen se je lotila živcev vseh članov nekdanje nemške delovne skupine, ter so tako razbili tudi to stranko. Člani nekdanje nemške ljudske stranke, njih število znaša okoli 20, so se združili v nemškonacionalno stranko ter proglasili kot svoj glavni namen zastopstvo interesov nemškega ljudstva na vseh poljih državnega in narodnega življenja v Avstriji. Potemtakem so nemški radikalci dobili konkurente v nemškem radikalizmu. Novo nemškonacionalno stranko tvorijo meščanski zastopniki alpskih dežel brez agrarcev. Posledica razsula nemške delovne skupine bo, da se bodo nemški zastopniki Češke, Moravske in Šlezije združili v posebno sudetsko skupino. Tako bodo izključno državovzdrževalni politiki razcepljeni v vedno več strank in strančič. Vse to pa je nasledek, ker nemško politiko v Avstriji tira nagajka Wolfa in vsenemcev.

Naročajte „Slovenca."

Po svetu.

Madžarska skrb za nemadžarske otroke. Na Ogrskem živi mnogo Slovakov, Rumuncev, Poljakov in Rusinov, živi tu vsekako i mnogo Čehov. In tu imajo nekatere naše občine še žalostno izkušnjo, ki jo je povedati širši javnosti. Če je nemadžarska družina revna je tu takoj pri rokah pomadžarujoča naredba, ki se pod krinko humanitete ponudi skrbeti za enega, dva, tri ali več njih otrok, jih oblači, hrani, preskrbi jim tudi vzgojo — seveda vse v madžarskem duhu. Skoraj v vseh slučajih je otrok pristojen v rojstno očetovo občino, ker Madžar, kar se občinske pristojnosti tiče, je jako previden — in tu javi zdajpazdaj pomadžarujoča odredba v tako občino, da je dete samaritansko prevzela v odgojo. Če hoče občina dete nazaj, dobi obvestilo, da je vzgoja brezplačna in čisto humanega značaja. Če ga ne zahteva nazaj in se zadovolji s samim obvestilom, pride čez nekaj let račun za vzgojo in hrano in obleko, na kar se potem denar uradnim potom iztirja od občine. To madžarsko odnarodujočo manipulacijo je občutilo že mnogo naših občin in za to opozarjamo nanjo češke župane. To je pomadžarovanje za češke denarje.

Iz življenja slavnega francoskega slikarja Degasa. Kakor poročajo iz Rotterdama, je umrl v Parizu te dni slavni francoski slikar Edgar Degas, star 83 let. Degas je bil izmed največjih umetnikov takozvanega impresionizma. Rojen je bil v Parizu in je študiral na tamošnji akademiji lepih umetnosti. Izprva je ustvarjal zgodovinske slike, pozneje je izbral drugo smer: slikal je žive vtiske iz življenja, v posebnih pasteljnih slikah. Svetovnoznane so njegove slike plesalk. Njegovi umotvori so iz športnega pariškega življenja in so mu pridobile svetovno slavo. Imel je dokaj epigonov n. p. v Čehih in Nemcih (Makso Liebermann). Čudna je usoda njegovih slik. Degas je sam učakal, da so se njegove slike, ki jih je bil v sili prodal za neznatne cene, prodajale nezaslišano drago. Tako je n. pr. prodal sliko »Učenke baletne šole« za 500 frankov, ki je bila pozneje na dražbi kupljena za 435.000 frankov, torej za 870krat toliko, kakor jo je bil on prodal. O Edgarju Degasu je bilo iz zasebnega življenja le malo znano. Živel je bolj sam zase, skromno, za posvetno čast mu ni bilo, in je svoj čas odklonil red častne legije.

Človekoljubno volilo. »Nar. Pol.« poroča: Višji poštni kontrolor v p. Edvard Klaštersky, ki je dne 9. t. m. umrl v Smihovu, je zapustil pri vseh, ki so ga poznali, spomin dobrega, plemenitega človeka. Vzorni uradnik je posvetil ves svoj prosti čas historijskim in arheologijskim študijam, in so nekatere njegove izkopnine v deželnem muzeju. Na srcu mu je ležala tudi usoda naših manjšin in je bil svoje dni izmed najzvestejših članov Češke Besede v Podmoklih, kjer je veliko let služboval. Na narodne potrebe je mislil tudi pri svoji oporoki, in je od svojih majhnih prihrankov volil v obligacijah Osrednji šolski Matici v Pragi 1000 K, Češki Besedi v Podmoklih, Češko-slovaški Enoti, Severnočeški in Pošumavski Enoti po 200 K. Poleg tega 2000 K Svatoboru za ustanovo, 3000 kron za ustanovo revežem v Kostelcu nad Labo in 3000 K za ustanovo v namene Československe Enote.

Pariz za bodoči tujski promet. Pariški »La Matin« poroča, da je poljedelski minister o priliki obeda v Touring-klubu opozoril, naj se domači posestniki hotelov že sedaj začno pripravljati na bodoči tujski promet. Minister računa, da bo v bodočih treh letih po vojni prišlo v Francijo tri milijone tujcev, ki bodo pustili v deželi približno 7 milijard.

Nemški Dunaj. Nedeljska beletristična priloga »Zeita« z dne 14. t. m. ima vsega vkup pet spisov, ki so jih napisali: Maks Hajek, Henrik Novak, Ivan Pavlik. V rečenem listu se glase njih imena seveda takole: Hayek, Nowak, Pawlik... Njih zibelke gotovo niso stale v sencah Tevtoburškega gozda.

Oderuhi na delu. Na Dunaju so zasledili veliko oderuhov, k so zapleteni v verižno kupčijo; pri tem je prizadetih tudi večje število beguncev. Glavnega krivca trgovca gnaca Hacker so zaprli.

— **Oblak se je utrgal** v Mesini na Laškem in popolnoma preplavil mesto in polja. Ceste in železnice v vzhodni in zahodni smeri so pretrgane, na stotine hiš je porušenih. Sto in sto družin je brez strehe in brez hišnega orodja. Doslej se poroča o 11 mrtvih. Citronski vrtovi v okolici so pokriti z blatom in kamenjem skoro do vrh drevja.

Napad na odvetnika. Odvetnik dr. Maks Glück na Dunaju je vodil za lekarnarjevo soprogo Ano Mayer dolgotrajno civilno pravdo in jo izgubil. Te dni je prišla Ana Mayer v odvetnikovo pisarno in naperila proti dr. Glücku revolver, ki se pa ni hotel sprožiti, tako da ji je mogel

odvetnik orožje iztrgati. Nato je Mayerjeva zgrabila železno kljuko za popravljanje ognja in udarila z njo odvetnika večkrat po glavi, potem pa zbežala iz pisarne.

Nova revolucija na Ruskem?

Kodanj, 25. oktobra. Prelom med delavskim in vojaškim svetom ter med vlado je povzročil največje razburjenje. Boje se, da ne bi v Rusiji izbruhnila nova revolucija. Poveljnik severne armade pravi na že omenjene vesti, da hočejo vojaki na določen dan odložiti orožje in oditi domov. Razširjevanje takih vesti naj se najstrožje kaznuje. Druga poročila pravijo, da vlada pošilja na sever ojačenja.

Rotterdam, 25. oktobra. »Daily Chronicle« poroča iz angleškega glavnega stana: Največji razvoj sile entente se je pričel letos. Nemški obrambni sistem že praznuje triumfe, vendar bodo napadi vseh ententnih držav uresničile govor Lloyda Georgesa, da bo še letos sila sovražnika zlomljena. »Daily News« poročajo, da je tretjina vseh na Flandrskem in v severni Franciji postavljenih zavezniških topov ameriškega izvora. Tudi zračnega brodovja je že petina ameriškega.

Primorske novice.

Za Podgorce. Pred kratkem je nekdo pisal v »Slovencu«, da iz pisem, ki jih prejema, razvidi, da se po vojski mnogo Podgorcev ne misli več povrniti v Podgoro. Ker so si nekateri zdaj v času vojske dobili v svetu dobra mesta z lepim zaslužkom, da mislijo tudi po vojski ostati tam, kjer so zdaj. Zato jih prosi in roti, naj ostanejo zvest naš Podgori. Podgora je bil tovarniški kraj in zato je treba razločevati med Podgorci-domačini in Podgorci-privandranci. Od Podgorcev-domačinov, ki so bili v Podgori rojeni in so tam imeli dom in posestvo, si gotovo vsak želi domov, in tem se po moji misli ne sme očitati in od teh se ni bati, da bi pozabili na svojo domovino. Za te domačine sem se hotel potegniti. Drugi, ki blodijo po svetu pod imenom »Podgorci«, so pa tisti, ki so zaradi tovarn, papirnice in celuloze prišli v Podgoro s trebuhom za kruhom in so tamkaj živeli kot tovarniški delavci. Med njimi jih je bilo veliko tudi druge narodnosti. Niso bili zmeraj najboljši ljudje, ki so se zaradi dela selili v Podgoro, in starešinstvo in domačini so si jih želeli rajši kje drugje. Še danes občutijo dostikrat Podgorci-domačini, kaj so ti Podgorci-privandranci. Kadar tak privandranec, ki je zadnje čase živel v Podgori, v barakah ali kje drugje, napravi kako hudobijo ali kak škandal, tedaj se hitro glasi: »Podgorec je!« In madež leži na celi Podgori in pošteni Podgorci se gnjevajo sramote, ki jo tak privandranec nanje vali pred svetom. Hotel sem reči, da teh ljudi ne bo nihče pogrešal, če se ne vrnejo v Podgoro. Bog jim daj srečo kje drugje! Podgorci-domačini pa komaj čakajo dneva, ko pohitijo zopet graditi novo Podgoro. — To se mi je zdelo potrebno povedati v obrambo naših poštenih in domoljubnih domačih Podgorcev. — Ciril M. Vuga, kurat podgorski.

Umrl je v Welsu 13. t. m. na želodčni operaciji poduradnik državne železnice g. **Leopold Pegan**, bivši večletni predsednik kolesarskega društva »Balkan« in član raznih drugih narodnih društev v Trstu. N. p. v m.!

Umrl je g. **Viktor Sosič**, mestni učitelj na Opčinah.

Smrt med begunci. V Trstu je umrla nagle smrti begunka Katarina Humar iz Gorice.

V Wagni so umrli v septembru med drugimi: Marija Moder iz Gorice, stara 53 let, Martin Danev z Opčin, 66 let, Kalist Nemec iz Bilj, 15 let, Ivan Kogoj iz Mirna, 75 let, Anton Gorjan iz Gorice, 22 let, Štefan Caharija z Nabrežine, 74 let, Josip Laščak z Nabrežine, 17 let.

Osebne vesti s pomorske vlade. Provizorična stavbna adjunkta na pomorski vladi v Trstu inženirja Adalbert Swoboda in Hugo Kaučič sta imenovana za stavbna adjunkta v X. čin. razredu.

Za goriške begunce je daroval preč. g. Josip Grašič, župnik v Bermu 50 kron mesto venca na grob velikega dobrotnika dr. Jan. Ev. Kreka. — Anton Pisk, kurat v Lomu na Goriškem, je daroval 10 kron za goriške begunce, v počaščenje dr. Krekovega spomina.

Pogrešane družine s Primorskega.

Iščejo se: Vončina Jožef, narednik pri Ldst. Arb. Komp. 1/9, želi zvedeti sedanji naslov svoje žene Terezije Vončina. Kdor ve, naj mu sporoči. — Ivana Jug, begunka iz Kala, sedaj Slanči vrh, župnija Škocijan pri Mokronogu, išče svojega moža Andreja Jug, ki je vojak, in otroka Leopolda in Frančiško Jug, ki sta nekje zaostala. — Begunka Ana Baudaž iz vasi Madrzeli štev. 145, sedaj v Krtni štev. 57, pošta Dob pri Ljubljani, išče svojega sina Franca Baudaž, k. k. Geb. Schütz. Reg. Nr. 2, Rek. Abt., Bad Aussee, Štajersko. Ker že dalj časa ni pisal, se prosijo njegovi tovariši ali kdo drugi, če kaj vedo zanj, naj to sporoče. Naznanjam tudi, da smo vsi zdravi. — Išče se Lucija Lepušček iz vasi Testeni, obč. Kal, Primorsko. Imenovana je odšla sredi meseca julija z drugimi begunci od tam proč in se ne ve, kje se nahaja. Kdor bi vedel za njen naslov, naj blagovoli sporočiti to njenemu možu: Mihael Lepušček, Pferde-Spital, Radgona (Radkersburg) na Štajerskem. — Dobil sem iz Italije več dopisnic od internirancev iz Brd, kateri bi radi zvedeli za svojce, ki se nahajajo tu v Avstriji pri vojakih. Iščejo se: Brata Anton in Jožef Marvrič, Jožef Šturm iz Krasniga; Jožef Četrtič (Feri) iz Osredka; Erzetič Mihael, Štekar Viktor, Tomažič Vladimir, Jožef Jakin, Mihael Jakin, Franc Tomažič, Alojzij Erzetič, Franc Erzetič in Franc Četrtič, vsi iz Snezatniga; Andrej in Ciril Štakolič iz Njivic; Rožič Ivan iz Zmenja pri Šmartnem, Janez in Rafael Grauner ter Rudolf Zorzut iz Huma; Simčič Janez, Kumar Janez iz Pojalega; Peršolja Jožef, Peršolja Mihael, Peršolja Janez iz Črnaškega. Vsi ti so iz občine Kojsko na Goriškem. Kdor bi kaj vedel o njih, naj balgovoli sporočiti na naslov: Meliuk Anton, Dovje štev. 8, Gorenjsko, ali pa naravnost njih družinam potom Rdečega križa v: Kordenons Pardenone, Prov. Udine. Italia. — Frančiška Hvala iz Trnovega štev. 80, sedaj stanujoča v Radohovi vasi, pošta Št. Vid pri Zatičini, Dolenjsko, išče svojo mater Katarino Hvala. — Jožef Manfreda, Inf. Reg. Nr. 3, Trachomabt., Brno na Moravskem, išče svojo mater Marijo in sestro Amalijo, doma iz Sv. Lucije. — Jožef Mačus, Baon Walentini, 5./V. Komp., kojemu je umrla žena in pustila 3 otroke sestri Pavlini Maraž, prosi z njih naslov. — Janez Predeli, Ldst. Et. Baon 402, I. Komp., išče svojo družino in ženo Frančiško, ki je nekje na Dolenjskem. — Štefan Petrovčič, Brod štev. 40, občina Šmihel pri Rudolfovem, išče svoja sinova: Franca, ki je bil v Gradcu za bolniškega stražnika, in Evgena, ki je služil pri 27 d.om. pp. in bil zadnji čas v bolnišnici v Frohnleiten na Štajerskem. — Išče se Križman Ivan in njegova soproga Marija, doma iz Deskel pri Kanalu, in Maurig Michele, sin pokojnega Josipa, 52 let star, doma iz Nebule pri Krminu. Poizvedbe naj se blagovolijo poslati na Posredovalnico za goriške begunce v Ljubljani, Dunajska cesta štev. 38, I. nadstropje. — Franc Plesničar, k. u. k. 4/97 Baukomp., išče svojo ženo Frančiško Plesničar, doma iz Čepovana štev. 29, s štirimi otroci. Poizvedbe naj se blagovolijo poslati na zgoraj navedeni naslov. — Franc Cigoj, c. kr. nadpaznik v pokoju, iz Gorice, sedaj v Brucku ob Litvi, baraka št. 31/I., ki ima pri sebi 3 otroke, išče svojo žcio Matildo in sina Franca, katera je zapustil dne 9. avgusta 1916 v Gorici. Kdor kaj ve o pogrešanih osebah, naj poroča na zgoraj navedeni naslov.

Iščejo se: Amalija Humar, doma iz vasi Podlaka št. 156, občina Bate pri Gorici, sedaj vas Česnice št. 10, pošta Št. Vid pri Zatičini na Dolenjskem, išče svojega moža Štefana Humarja, ki je služil pri k. u. k. Baukomp. Nr. 2, Befestungsgruppe, andwehr štev. 5, Feldpost . Pozneje je bil premeščen na drugo fronto neznano kam. Omenjena begunka išče nadalje svoje sestre Marijo, Katarino, Frančiško in ucijo Erjavec. Kdor bi kaj vedel o pogrešanih osebah, naj blagovoli poročati na zgoraj navedeni naslov. — Konrad Kolenc, k. u. k. Baukomp., Marinefeldpost Pola, išče svojo družino Marijo Kolenc, dva otroka in svojega tasta. Bivali so v Lokvah št. 49 pri Trnovem na Primorskem. Pri 11. italijanski foenzivi je zapustila domači kraj in se preselila neznano kam. Kdor bi o pogrešanih osebah kaj vedel, naj blagovoli poročati na zgoraj navedeni naslov. — Franc Ternovic, Ljubljana, Florjanska ulica 19, išče svojo sestro Terezijo Gadnik in Jovano Ternovic iz Grgarja pri Gorici. — Pogreša se nad 18 mesecev črnovojnik Jože Pahor iz Jamelj (Primorsko). Komur je kaj znano o njem, naj dobrohotno sporoči Jožefi Petelin v Senožečah št. 79. — Frančiška Petrovčič, Brod št. 40, išče svojega soproga Henrika Petrovčič; potrjen 20. maja 1915 služil pri 97. pp., Motorführer, k. u. k. Feldbahnkomp., Albanija. — Marija Petrovčič iz Ravni, županstvo Bate, sedaj Petrušnja vas pošta Št. Vid pri Zatičini, išče svojega moža Antona Petrovčič, ki je bil v mesecu maju 1917 pri c. in kr. Ers.-Baonu, Hilfsdienstgruppe 2 v Lebringu, od katerega ni že od maja nikake vesti. Kdor bi kaj vedel o njem, naj bi ji sporočil na njen naslov. — Išče tudi sestro Rozo Padovan, ki je delala pri firmi Scagnetti, Dobrava pri Jesenicah, Kranjsko.

Vojaški pozdravi.

Pozdrave pošiljajo: Gorski desetnik Bratovš Feliks; poddesetnik Jože Zakrajšek, Zupan Alojzij, Cimerman Anton, Martinovč Alojzij, Dolčič Mihael, Jamnik Valentin, Dori Anton, Milost Fr., Mlekuš Ivan, Jeušček Anton, Turk Anton, Tomec Matija, Gašperšič Jožef, Bogataj Franc, Božič Ivan, Jeran Pavel, Testen Anton, Mušič Jožef. — Makuc Andrej, Št. viška gora; Rongo Anton, Col nad Vipavo; Žetko Franc, Gaberče pri Senožečah, Rudež Alojz, Koblja glava; Furlan Avgust, Gradišče; Ivan Pertot, Krvavec; Štembergar Mihael, Kuteževo; Šuligoj Tomaž, Avče; Petrovič Jožef, Hrastovje; Stibrez Rudolf, Murščak. — Četovodja Josip Mozetič, Renče; Anton Mozetič, Peter Čevdek, Peč; Rafael Črnic, Vrtojba; Peter Dominik, Ljulin Franc, Gorkič Avgust, Gorkič Alojzij, narednik Blažič Alojz, Jožef Jančič, četovodja Franc Kovic, Peč; desetnik Jožef Kralj, Trebče; Meden Martin, Okretič Franc, narednik Florenin, Miren; narednik Danijel Pavletič, Vinko Pavletič, Rupa; Franc Arčon, Renče; Mozetič Alojz, desetnik Roman Dežutelj, Fr. Pahor, Rupa; Karel Silič, Miren; četovodja Gleščič Alojz, Gleščič Miroslav. — Štabni narednik Franc Pistotnik, Špitalič; četovodja Jurij Premrl, Brezovica; desetnikhi Peter Obit, Cirkno; Joško Novak, Ljubljana; Franc Rumpret, Krško; Franc Bertoncelj, Železniki; poddesetniki Anton Inglič, Štepanja vas; Anton Perko, Račna; Anton Revolanti, Istra; strelci Matevž Fajfar, Rudno; Ivan Križaj, Godešič; Andrej Jamšek, Kladje; Franc Vrbič, Brek; Simon Petrovčič, Špitalič; Ivan Škedel, Metlika; Jožef Kočevar, Krka; Jožef Tomazin, Krka; Franc Grošelj, Cerklje; Ivan Zalokar, Srednjavas. — Poddesetnik Žitnik Jožef, Merzel Franc, Kosi Matija, Kranjc Alojz, Kvar Alojzij, Muhič Jožef, Dernekovič Friderik, Bednak Friderik, Mežnarič Anton, Žnidarič Miha, Fait Mihael, Cestnik Mihael iz Št. Pavla pri Preboldu; Ajdnik Štefan, Amon Anton, Hafner Rudolf, Vidovič Jožef, Bezenšek Jožef, Rapatec Simon, Segadin Andrej, Hausmeister Karel, Lapuh Alojz. — Tonček Kastelic, Mirna; Ivan Lukek, Mirna; Jožef Bevc, Debenec; Franc Kozlevčar, Tlaka, Sv. Križ; Adolf Sbil, Mokronog, Tomak Kolenc, Mirnapeč; Janez Dragar, Podgorica; Alojzij Loboda, Domžale; Anton Sotlar, Vrhovo-Radeče; Albin Kucler, Rožna dolina; Franc Narobe, Trzin; Ivan Gašperlin, Ljubljana, vsi pri ljubljanskem gorskem strelskem polku.

Gospodarske reči.

Na vprašanja glede inseratov odgovarjamo le tedaj, ako je priložena dopisnica ali znamka za odgovor.

Na naslov naših oblasti. V seji c. kr. urada za ljudsko prehrano je prišel v razgovor tudi takoimenovani promet z nahrbtnjaki. Minister GM. Höfer je izjavil ob tej priliki, da se je ob pomanjkanju pri izberi izvrševalnih organov težko izogniti vsem pogreškom od strani posamičnih podrejencev; on sam je na stališču, da naj se postopa prizanesljivo in liberalno, dokler gre za malenkosti, posebno tedaj, če si siromašni ljudje skušajo zboljšati življenje. Proti tihotapski kupčiji na veliko, ki ogroža javno preskrbo, pa treba postopati z vso strogostjo.

Mestna hranilnica ljubljanska opozarja vse one, ki so pri njej podpisali VI. avstri. vojno posojilo, da so obveznice in zakladnice došle ter so strankam na razpolago proti povrnitvi začasnih potrdil.

Omot sukanca — 95 K. Iz Zagreba poročajo: Nezaslišan slučaj navijanja cen se je tu dogodil. Nek budimpeštanski agent je ponudil nekemu tukajšnjemu trgovcu manjvredni sukanec in sicer omot s 150 m sukanca za ceno 95 kron.

Dražji brivci v Gradcu. V Gradcu so brivci sklenili, da bo stalo odslej brijenje 50 vinarjev, striženje 80 vinarjev in vsako nadaljnje delo k temu še 20 vinarjev.

— **Mostno tehtnico,** katero je v trgu Sodražica ljudstvo zelo pogrešalo, je napravil prav solidno in trpežno gospod Iv. Rebek iz Celja. Imenovani je vrl Slovenec in veščak. Njegova dela kažejo, da se gre mojstru več za kredit, kakor za zaslužek. Zato se ga prav toplo priporoča. — Anton Lovrenčič, župan.

Židovsko banko so ustanovili židje v Tuzli v Bosni.

Promet zasebnih vojnopoštnih zavitkov je dovoljen pod obstoječimi pogoji na vojnopoštne urade: št. 377, 463, 530, 619 in 650; ustavljen pa je na vojnopoštne urade: št. 4, 147, 220, 274, 288 292, 385, 403, 405 in 418.

— **Brez sladkorja** je mesto Zagreb.

— **V Bukovini posluje** o zopet: 1. za navadni pisemski poštni promet poštni urad: Berhometh na Seretu, Bilka pri Radavcu in Ispas; 2. za celotni pisemski poštni promet poštni urad Rus. Banilla; 3. za pisemski in denarni promet poštni urad Waschkoutz ob Czeremošu; ta urad kakor poštni urad Mold. Banilla poslujeta tudi za promet z zavitki v omejenem obsegu.

Bacil v kurjem jajcu — povzročitelj črevesnega katara. V »Kmetovalcu« čitamo: Dolgo se je mislilo, da v kurjem jajcu ni nikakih bakterij, pozneje pa se je le našlo tupatam kako, ki je pa kvečjemu bila v stanu kvariti jajce, a človeku ni škodovala. V novejšem času pa so dognali v kurjem jajcu neko bakterijo, ki ne razkraja le jajčne vsebine, marveč povzroča pri človeku bolezen, namreč črevesni katar. Ta bakterija se imenuje bacillus mycoides var. ovo aethylicus nov. spec. O tem bacilu posnemamo iz osme številke »Kosmosa« iz letošnjega leta tale opis. — V jajčnem beljaku povzroči bacil nekako alkoholno kipenje. Najprej se izpremeni beljakovina v pepton, ki je v vodi topljiva beljakovina, katera se pretvori vsled delovanja tega bacila v etilov alkohol. Ako prihaja v jajce dovolj zraka (kisika) to še pospešuje delovanje imenovanega bacila, medtem ko ga pomanjkanje kisika v njegovem delovanju slabi. Vročina mu hitro ne škodi in s kratkim kuhanjem novega bacila še ne uničimo, ampak more tudi v kuhanem jajcu dalje delovati. Šele, ako jajce kuhamo najmanj pol ure, ga popolnoma uničimo. V jajce prihaja ta bacil najbrže pri kopčanju in jajce tako okuži, ko je še v živali. Njegov škodljivi vpliv zapazimo v tem, da dobimo hud črevesni katar, ako pojemo okuženo jajce. Ob pravilnem zdravljenju pa se ta bolezen kmalu pozdravi. Sicer pa so slučaji obolelosti tako redki, da se pri uživanju jajec skoraj ne izplača misliti na nevarnost obolenja.

— **Čuvajte se goljufov!** Natan Naftal Friedmann, rojen v Szotropki (Ogrsko) leta 1878 ter Manasse Chastel Horowitz, rojen 1877 v Limanovi (Galicija), sta v Haagu ustanovila »Prvo nizozemsko pomožno akcijo za avstroogrske ujetnike«, »Erste Niederländische Aushilfsaktion für österr. ungarische Kriegsgefangene«. Da bi pa ljudje v podjetje imeli še večje zaupanje, sta dala natisniti v prospektih, katerih sta v Nemčijo in Avstro-Ogrsko že neštevilno odposlala, »Reg. Aushilfsaktion«, kar naj bi ljudi preslepilo, da to znači vladno — (Regierungs). Nizozemska vlada pa s tem nima nič opraviti in ta »Reg.« znači le »registrirano«. Navedena sta dva avstrijska dezerterja (žida, kakor je razvideti iz imen) in nista od nikoder poverjena voditi te akcije, ampak sta podjetje ustanovila, da iz ljudi, ki imajo svojce v ujetništvu izvabljata denar in ga seveda porabljata zase. Občinstvo tem potom opozarjamo, da goljufoma ne nasede, temveč, če dobi od njih kak vabljiv prospekt, ga vrže v koš!

Iz česa delajo nemške cigarete. Iz Sobotice poročajo: Kakor znano, so nemški tobačni tvorničarji doslej pogosto mešali med tobak palmine liste. Ker teh sedaj ni, so se vrgli na orehove liste in so agenti v okolici Sobotice nakupili veliko množino orehovega listja po 50 kron. Ko so že vse pokupili, so šli v aradski komitat.

Liter mleka 6 kron. Pred kratkim smo poročali, da stane liter mleka v Splitu 4 krone, sedaj pa poroča »Naše Jedinstvo«, da je poskočila cena mleku na 6 K.

Nagrade za oves. C. kr. urad za ljudsko prehrano je brzojavno sporočil, da dobe nagrade za oves naknadno izplačane tudi oni posestniki, ki so oddali letošnji oves za vojaštvo že v prejšnjih mesecih.

Pivo iz slame. Reški »Giornale«« piše, da so sirkove metle sedaj zato tako drage, ker uporabljajo sirkovo slamo za kuhanje piva.

Premog iz Avstrije je dobila Bavarska.

— **Dopusti za trgovce, ki so pri vojakih.** Vojni minister je odgovoril na tozadevno interpelacijo, da je vojno ministrstvo že lani odredilo, da je dati trgovcem, ki potrebujejo dopust za trgovske informacije in za nadaljevanje trgovskih poslov, tak kratkodobni dopust. Če treba, se sme dati dopust do štirih tednov,

— **Gnili krompir za Dalmacijo.** Z Dunaja poročajo, da je »v prvi vrsti pokrita potrebščina krompirja v Dalmaciji« in da ga »v najkrajšem času odpošljejo iz Galicije«. V Splitu imajo že krompir, ali je takšen — kakor piše »Naše Jedinstvo« — da je polovica zaloge nerabne tudi za živali, ker je gnil in strašno smrdi. Menda je bil že tak, ko so ga določili za Dalmacijo.

Novo vino. Dolenjci se z letošnjo vinsko letino prav dobro pohvalijo. Trta je obrodila izborno in je tudi kakovost vina taka, kakor že kmalu ne. Politična oblast je dala oklicati, da producenti novega vina ne smejo prodajati nad 3 krone liter, gostilničarji ga pa smejo točiti po 3 krone 60 vin. do 3 krone 80 vin. liter. — V Ljubljani se toči že po 6 kron 80 vin. liter.

Premog za graško plinarno. Graški listi poročajo, da je cesar sam odredil, naj se nemudoma pošlje premog za graško plinarno.

Sprejmejo se
delavci
za betonsko delo v delavnici pri
Ant. Cihlař, Ljubljana, Dunajska c. 67.

Poštni promet z Vzhodno Galicijo. V Vzhodni Galiciji poslujejo zopet poštni uradi: 1. Koledziany, Toustobaby in Zlotniki za pisemski poštni promet; 2. Jasien, Uscieczko in Zalucze za pisemski in denarnopisemski promet; 3. Beremiany, Jasienow, Gorny Jazupol, Matyjowce, Nizwiska, Oleszow, Rzepinca, Tarnovica, Lesna, Tatarow ob Prutu, Tlumacz, Uscie, Zielone in Zadarow tudi za dearni promet.

Jekleni zvon ali nič?

V podobnem smislu, kakor člankar v »Slovencu« z dne 30. avgusta t. l. se o jeklenih zvonovih izraža avtor knjige »Umetnost v bogočastni službi« leta 1908. Toda velik razloček je v tem, da je bila knjiga pisana ob času, ko je bilo povsod dovolj bakreno - cinaste zlitine in so se zvonarji potegovali za dobavo bronastih zvonov po zmerni ceni krog 4 K pro kg brona. Smejali bi se bili tiste čase vsakemu, ki bi bil vsled posebnosti ali pa pretirane skoposti naročil iz daljne Nemčije jeklene zvonove po nizki ceni 1 K pri kg. Znabiti bi ga celo smatrali za protestantovsko navdahnjenega.

Svetovna vojna pa bo in je že v obili meri vstvarila razmere, ki bodo v njih ljudje hote ali nehote morali spremeniti v marsičem svoje nazore. Že sedaj se splošno sodi, da zna vojna pustiti nekateri gospodarski panogi svoje sledove za celo človeško generacijo ali pa še čez. Po vsej priliki se bo to zgodilo z bronasto tehniko, ker bo manjkalo materijala. Brez dvoma bodo cene dobrim bronastim zvonovom tako velike, da jih tudi marsikatera župna cerkev ne bo zmogla. Na to so nekatera cerkvena predstojništva tudi računala, ko so naložila denar za zvonove na 40letno vojno posojilo.

Kaj tedaj? Mar je soditi, da se bo ljudstvo po vojni, ko zopet poteče po žilah ustvarjajoča gospodarska sila, zadovoljilo z enim malim zvonom v župnem zvoniku? Ljudje bodo brezdvoma hoteli imeti nadomestilo svojim mogočnim zvonovom, ki so jih oddali in ker ne bo mogoče dobiti bronastih, bodo zahtevali edino ugoden nadomestek za bronaste, namreč jeklene zvonove.

Zvonovi in sicer daleč slišni, so z verskimi obredi in sploh z navadami in običaji našega ljudstva tako strnjeni, da ljudje pogrešajo zvonove tako, kakor izobražen človek pogreša uro. Zvonovi niso tukaj radi lepšega, marveč zato, da naznanjajo ljudem vsa opravila, ki se vršijo v cerkvi ter da izražajo vsa veselo-slovesna in žalostna razpoloženja v ljudstvu. Kdor smatra zvonike naših cerkva za umetniške galerije, ki naj hranijo v sebi dragoceno bakreno rudo, ali celo za arzenale, ta lahko prav mirno čaka novih zvonov še 100 let.

Če naj bi torej nadomeščali odvzete bronaste zvonove jekleni, preidemo k glavnemu vprašanju, ali kaže iste vsled njihove kakovosti vpoštev jemati. Splošno rečeno, je omajano odklonilno stališče nekaterih že ob dejstvu, da zvonarski oddelek bohunske tovarne ni samo obstojal čez 60 let, temveč da je z leti prav močno napredoval, tako da je oddal samo v enem letu že nad 6000 jeklenih zvonov. Glavni odjemalci so Nemci, ki so vpričo lepega števila tovarn za bronaste zvonove, vendar pridno segali po jeklenih zvonovih. Tega menda ne bo nihče trdil, da so se Nemci zaleteli v tehniki, ali da jim je manjkalo denarja za dražje bronaste zvonove. Vobče rečeno, dober bronast zvon prekaša onega iz jekla; ker so pa bronasti zvonovi tako različni v svoji kakovosti, se pa tudi lahko trdi, da dober jeklen zvon bronastega dosega. Resna kritika, ki se opira na izkušnje, in hoče objektivno povedati, tega ne more tajiti. Kar zadeva posamezne točke, ima pravilno montiran jeklen zvon čist, zadosti poln in potrebno doneč glas. Podlaga harmoničnemu ustroju glavnega in postranskih glasov ne tiči v kovini, marveč v obliki, ki jo zvonovi zavzemajo, ako se na poseben način pripravljenemu jeklu zamore izvabiti glavni glas, tedaj se zamore dati jekleni kovini tudi postranske glasove, ako je kovina zvonasto oblikovana. Sklicevati se na starost bronastih zvonov in njihove tehnike, bi se dalo le, ako bi zavzemal jeklen zvon povsem drugačno obliko. V resnici se pa jeklenega zvona ulivanje ravna po istih principih, kakor bronastega, tako, da lahko rečemo, tehnika jeklenega zvona je ravno tako stara, kakor bronastega. Tvrdka sicer ne pove, je pa povsem umljivo, da se je sprva pri ulivanju jeklenih zvonov posluževala izkušenega zvonarja, ki je lastnosti bronastega zvona bolj in bolj prenašal na jeklen zvon. To bi bilo, kar tiče glasu, teoretično razglabljanje, ki je potrjeno po izkustvu. Sklicevati se na signalne zvonce, ne gre, ker ti nimajo zvonove oblike in so bili tudi iz navadnega litega železa (grškega).

Jeklen zvon, ako je pravilno montiran, je vsaj tako daleč slišen, kakor bronast in to kljub temu, da morda oljnato mazilo zadrži del glasu. Izkušnja kaže. Ko se jekleni tehniki posreči, odpraviti mazilo in je nadomestiti s kovino, bo jeklen zvon, kar tiče krepkega glasu, znatno prekašal bronastega.

Drugo vprašanje je, koliko časa ostane jeklen zvon v svojih lastnostih neizpremenljiv. Vse razjedajoča rja je res za železo bolezen, ki kovino, nahajajočo se v vlažnem stanju polagoma uniči, toda tako hudo tudi ni. Najbližji dokaz za to nam je priprost iz kovanega železa napravljen kembelj, ki je bil pred par stoletij s svojim zvonom izdelan, pa mu ne pride danes na misel, da bi se pustil od rje končati, čeravno ni prevlečen in se kovanega železa najraje prime rja. Sedaj pa primerjaj navadno železo z jeklom, ki je lito pri 1500° C. Ako bi 40letne jeklene zvonove snemali iz zvonikov rja, bi morala snemati kembelne v 20 letih, ali pa še preje.

Ulivatelji bronastih zvonov bodo pač odkrili še marsikak od rje uničen jeklen zvon in marsikateri ubit zvon! Pri pametnem ravnanju se redko ubije bronast zvon, pa tudi redko jeklen zvon. Slednjič pa, če se le ubije, kako da bi jeklen materijal ne imel nobene vrednosti več? Ali se spremeni v prah? Mar ni tak materijal sposoben za nov jeklen zvon? Samassa je vzel pred vojno ubito bronasto zvonovino po 1 K v račun, dočim je računil nov zvon po 3 K 50 vin.; to razmerje se bo prav lahko držalo tudi pri jeklenih zvonovih.

Končno pa šepa kritika glede cen pri jeklenih zvonovih na obeh nogah. Jeklen zvon ima vsled svoje trde snovi res nekoliko višji glas od enakega bronastega, toda iz tega ne sledi, da moram vzeti večji zvon, ako hočem imeti isti glas. Lažji in brez rizike se da glas znižati, ako se jeklenemu zvonu ukaže napraviti za par mm tanjši plašč. Teža ostane ista. Nikdar se ne bo razlika o cenah tako zravnala, da ne bi bil jeklen zvon za polovico cenejši od bronastega z isto težo.

Naravnost smešno pa je, primerjati trpežnost jeklenega zvona s trpežnostjo jeklenih osi pri železniških vozovih. Da se morajo osi vsakih 10 let menjati, pač ni kriva posebnost notranje strukture jeklenih osi, marveč silno delo, ki ga mora taka os opravljati. Naj bi poskusili inženirji izdelati enkrat bronaste osi!

Nikakor ni bil naš namen, obrniti pozornost od bronastih zvonov na jeklene, kajti bronasti bodo obdržali brez dvoma prvenstvo pred vsemi drugimi zvonovi. Ne bilo bi pa napačno, ako se v teh mučnih razmerah, začasno, recimo najmanj za eno generacijo, nadomesti odvzete bronaste zvonove pri farnih in važnejših podružnih cerkvah s po enim krepkim jeklenim zvonom. Jeklen zvon bo ravno tako pel Bogu čast in ustrezal potrebam ljudstva kakor bronasti.

Da se pa zvonove lahko doma dobavlja, naj bi se ustanovila zadružna zvonarna slovenska, ki bi vlivala jeklene in bronaste zvonove, kakorkoli bi ji bil ta ali oni materijal na razpolago.

INSTRUKCIJE
išče dijak gimnazijec. Naslov pove uprava Slovenca pod št. 2736.

Meblovano mesečno sobo
s posebnim vhodom, **priprosto hrano** ter vso oskrbo **išče** soliden gospod, uslužben v Katoliški tiskarni, pri kaki dobri družini v sredi mesta. Naslove sprejema uprava lista pod šifro ‚soba s hrano.

Kupi se vsaka, tudi najmanjša množina, dobro posušenih
olupkov hrušek in jabolk
vsako posebej, po 2 K in dobro posušene
prešenine hrušek in jabolk
po 80 vin. kg. Ponudbe in pošiljatev se prosi na tvrdko Franc Kos v Ljubljani.

Invalid-mlinar
išče službe v kakem kmečkem mlinu. Nastop po dogovoru. Pisma naj se pošiljajo na upravo tega lista pod šifro „MLINAR 300“.

2 dekli za navadna dela
1 kuharica, 1 kavarniška pomočnica
se sprejme takoj. Osebne ponudbe od 5—6 ure pop. **Hotel ‚Slon‘** v Ljubljani.

Prodasta se dva močna, mlada
OSLA
z vozom in vprego. Ponudbe naj se pošljejo na pravo „Slovenca“ pod »Mora in Miško«. 2749

Kupi se se dobro ohranjena
oprava za jedilno sobo
ali tudi sama **kredenca.** Ponudbe se prosi na upravo „SLOVENCA“ pod štev. 2752.

19 let staro dekle
ki ima gospodinjsko šolo, vajeno gospodinjstva, kakor tudi šivanja in ročnih del, **želi primerne službe** pri boljši rodbini, najrajši v Ljubljani. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod št. **2748**; znamka za odgovor

Išče se 2755 (3)
hlapec h konjem
in za poljska dela. Hrana in stanovanje prosto. Oglasiti se je pri gosp. **Ivanu Ogrinu, Gruberjevo nabrežje štev. 8, Ljubljana.**

Lepo stanovanje
obstoječe iz 3—4 sob, kuhinje in drugih pritiklin **se išče** za takoj ali za februarski termin. Ceni, ponudbe na upravo tega lista pod **»P. F. 1200«.** 2721 (3)

Brez vsakega posebnega obvestila.

Gabrijela Boršnik roj. **Schiffrer** naznanja vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je njen iskrenoljubljeni, dobri soprog in oče, gospod

Franc Boršnik
gimnazijski profesor v pokoju

danes v četrtek ob 10. uri dopoldne po dolgi mukepolni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče boguvdano preminul.

Pogreb dragega pokojnika se vrši v soboto, 27. t. m. ob 8. uri dopoldne iz hiše žalosti.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale 27. t. m. in 3. novembra 1917.

Pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin.

V BOROVNICI, dne 25. oktobra 1917.

Gabrijela Boršnik, soproga. **Ana, Marija,** hčeri.

PISARNA
Kranjske aprovizacijske družbe
:: in oskrbovališče za sočivje in sadje ::
se sedaj nahaja 2754 (2)
v Gradišču 10, I. nadstropje.

Samo pri meni
morete po **visoki ceni** prodati lepe, čiste, dobro posušene
gobe
Kupim vsako množino. Da prihranim stroške in pota, jih prevzamem na željo tudi na domu prodajalca, ako mi naznani svoj natančen naslov in pa množino posušenih gob. Obrnite se zaupno name. Nikomur ne bode žal.
FRANČIŠKA OPEKA, trgovka na Vrhniki.

Zavarovanje na VII. vojno posojilo.

C. kr. avstr. zaklad za vdove in sirote, zavarovalni oddelek,
deželna poslovalnica v Ljubljani, Franca Jožefa nabrežje 1,
bo sprejemal na temelju dogovora s c. kr. priv. življenjsko
zavarovalnico **Avstr. Feniks** na Dunaju
zavarovanja tudi na sedmo vojno posojilo,
in sicer pod najugodnejšimi pogoji.
Upeljejo se novi načini zavarovanja.
Tako zavarovanje olajša vsakomur zajetje VII. vojnega posojila z malimi delnimi vplačili v daljši ali krajši dobi.
Pojasnila dajejo tudi naše poslovalnice v vseh političnih okrajih.

Tisk »Katoliške Tiskarne«. Izdaja konzorcij »Slovenca«. Odgovorni urednik Mihael Moškerc.